Σημειώσεις στα πλαίσια του μαθήματος:

Βελτιστοποίηση συστημάτων υδατικών πόρων - Υδροπληροφορική

Ανάλυση αβεβαιότητας (uncertainty analysis)

Παναγιώτης Κοσσιέρης, Ανδρέας Ευστρατιάδης & Χρήστος Μακρόπουλος

Τομέας Υδατικών Πόρων και Περιβάλλοντος

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Μάιος 2016

Βασικές έννοιες συστημάτων

- **Σύστημα:** Σύνολο ανεξάρτητων μεταξύ τους στοιχείων, το οποίο χαρακτηρίζεται από: α) ένα **σύνορο** που καθορίζει αν το στοιχείο ανήκει στο σύστημα ή στο περιβάλλον, β) **αλληλεπιδράσεις** με το περιβάλλον (είσοδοι και έξοδοι), και γ) **σχέσεις** μεταξύ των στοιχείων του και των εισόδων και εξόδων (Mays & Tung, 1992).
- **Υδροσύστημα:** Σύστημα αποτελούμενο από **φυσικά υδάτινα σώματα** και **τεχνικά έργα**, που συνεργαζόμενα εξυπηρετούν έναν ή περισσότερους σκοπούς, που αναφέρονται τόσο στην **αξιοποίηση του νερού** ως φυσικού πόρου, όσο και στην **προστασία από την καταστροφική δράση** του ως φυσικού κινδύνου (Κουτσογιάννης & Ξανθόπουλος, 1997, σ.4).
- **Συστήματα υδατικών πόρων:** Όρος με περιεχόμενο στενότερο του υδροσυστήματος – δεν περιλαμβάνει τα συστήματα ελέγχου πλημμυρών (Κουτσογιάννης & Ξανθόπουλος, 1997, σ.4, 33).

Παράδειγμα: Το υδροσύστημα της Αθήνας

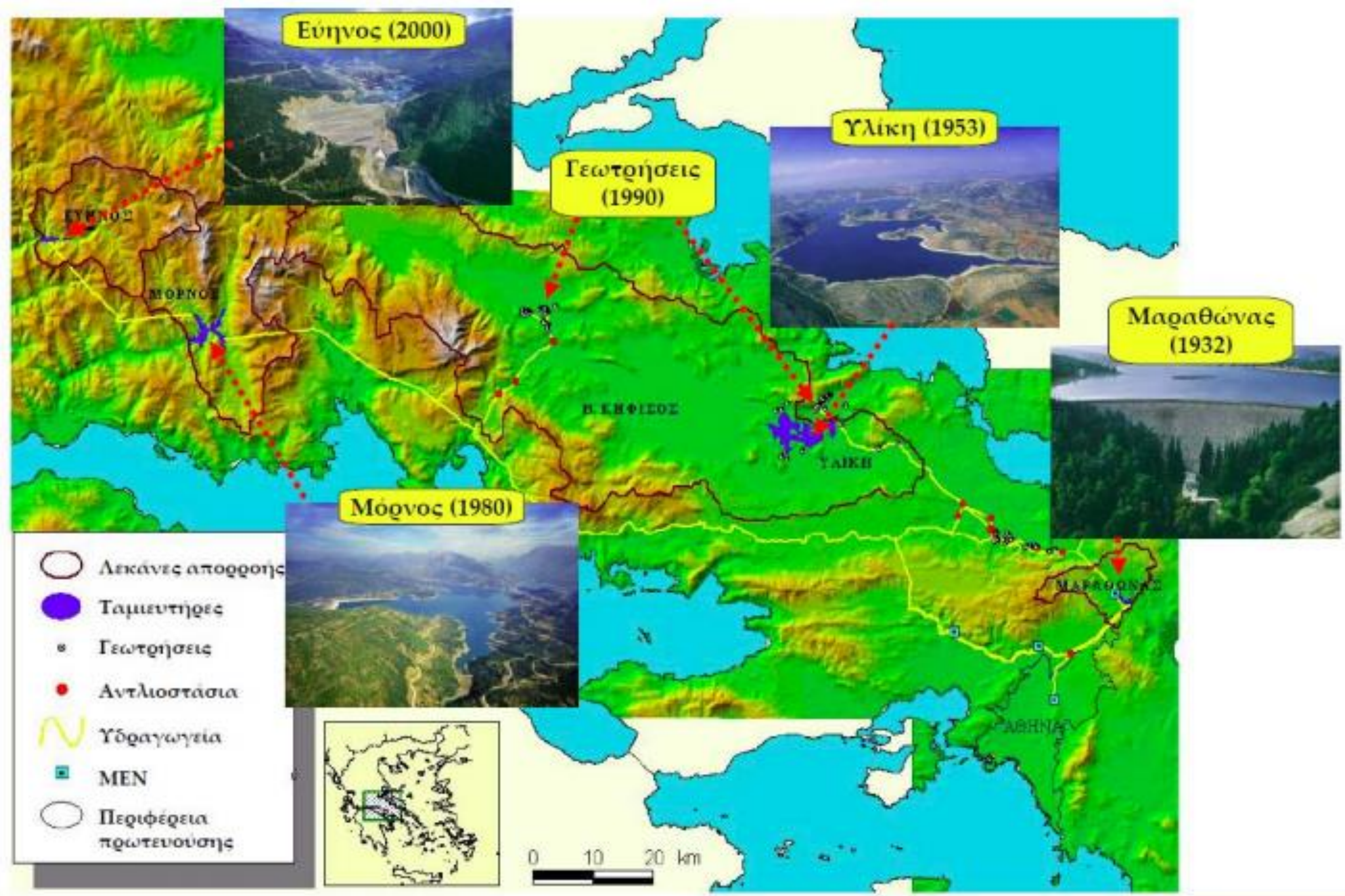

Ανάλυση συστημάτων

- **Ανάλυση συστημάτων:** Μεθοδολογική **αντιμετώπιση πολύπλοκων φαινομένων και δομών**, για τα οποία **δεν υπάρχει αναλυτική λύση**.
  - **Στόχος:** Αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί ένα σύστημα, χωρίς λεπτομερειακή θεώρηση των σχέσεων ή φυσικών διεργασιών που το διέπουν (Grigg, 1996, σ. 115).

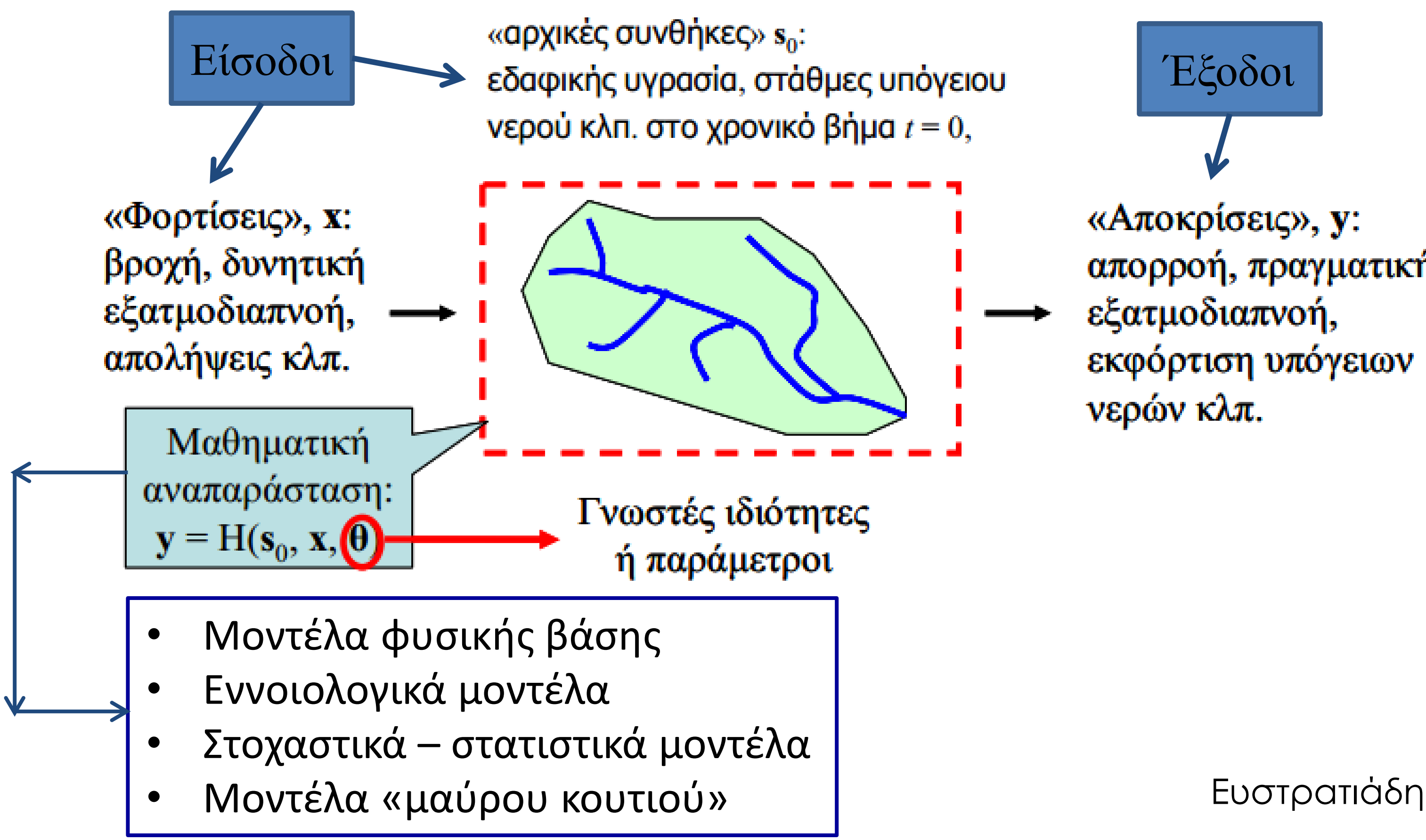

Ευστρατιάδης, 2008

Αναπαράσταση με τη μορφή συστήματος

- **Ανάλυση συστημάτων υδατικών πόρων:** Συστηματική διαδικασία αναζήτησης της **βέλτιστης διαχειριστικής πολιτικής ενός υδροσυστήματος**, που βασίζεται σε μια διαδοχή από εναλλακτικές αποφάσεις και αξιολογήσεις των επιπτώσεων κάθε απόφασης.

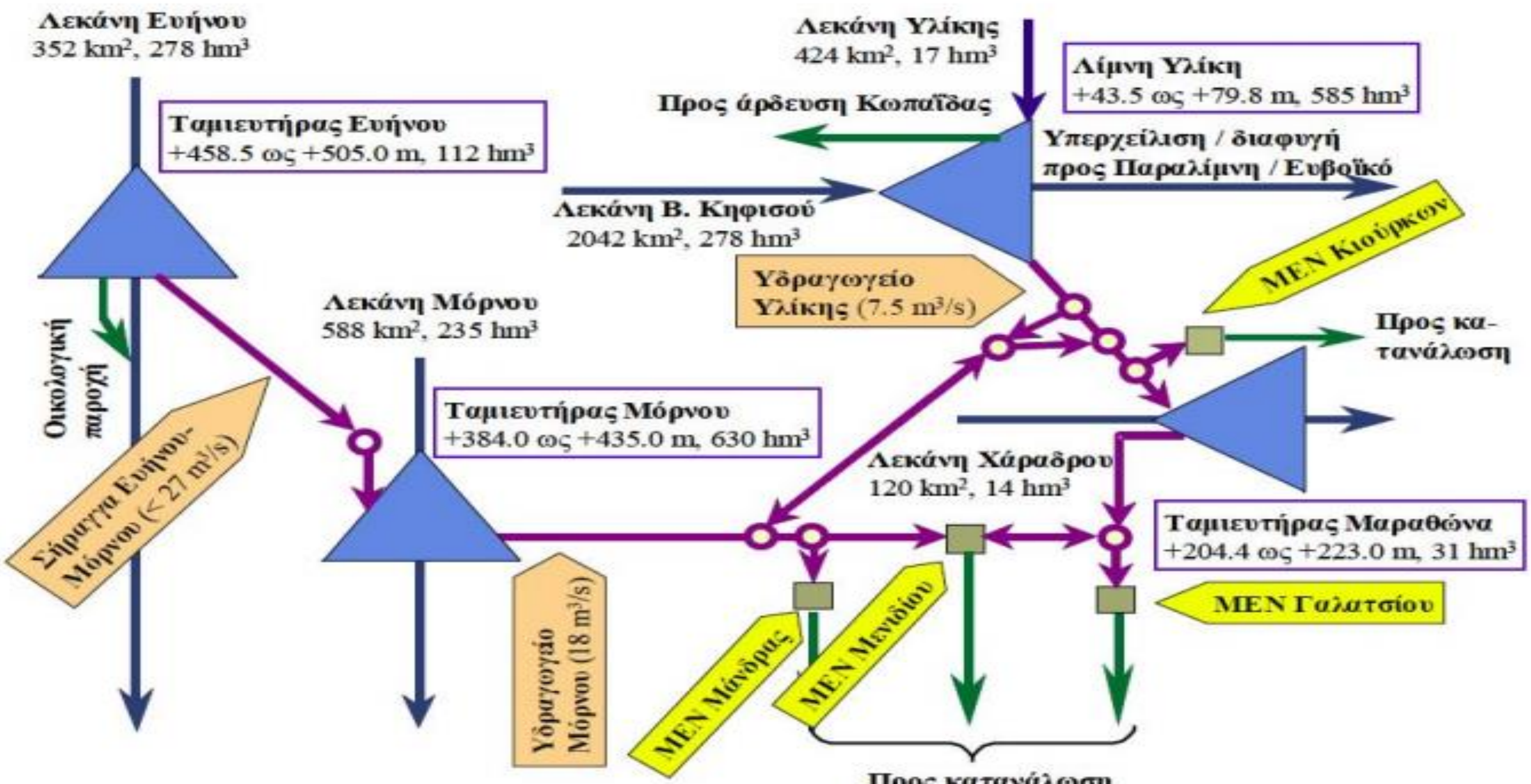

Μοντέλα συστημάτων

- **Μαθηματικό μοντέλο:** Περιγράφει τη **δομή και λειτουργία** ενός συστήματος **μέσω απλοποιητικών υποθέσεων** που έχουν τη μορφή μαθηματικών ή λογικών σχέσεων και έχουν κωδικοποιηθεί σε κάποια γλώσσα προγραμματισμού.

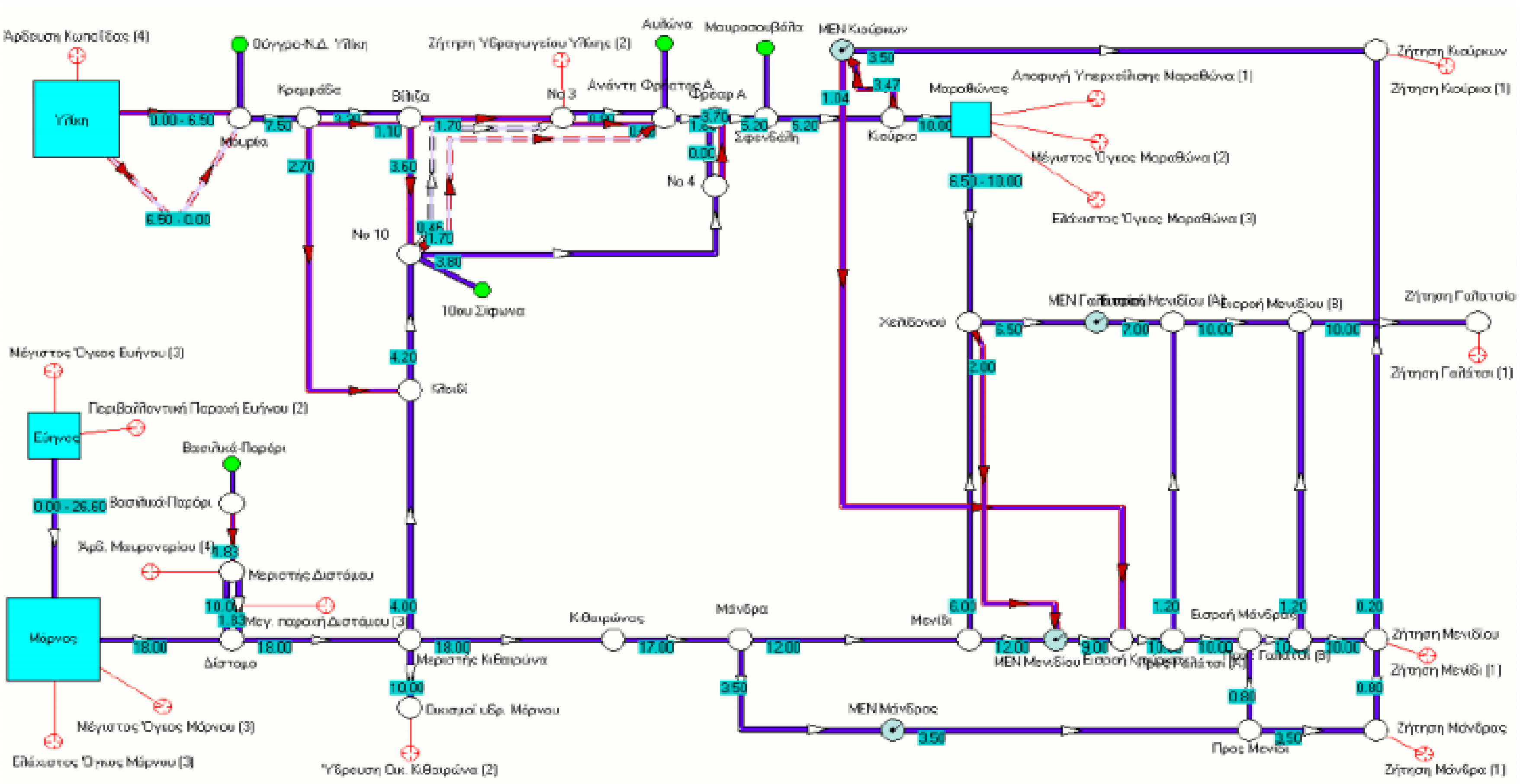

Μοντέλο VS φυσικό σύστημα

- Τα μοντέλα επιτρέπουν να εκτιμήσουμε και να **αξιολογήσουμε τις επιδράσεις/αποτελέσματα** των διαφόρων διαχειριστικών πολιτικών και αποφάσεων μέσω κάποιων **μέτρων επίδοσης** (*performance measures*).

- Τα μοντέλα αποτελούν **απλοποίηση** του φυσικού συστήματος και συνεπώς η λειτουργία τους εξαρτάται από:
  - **τη δομή του μοντέλου** (σχηματοποίηση, μαθηματικές εξισώσεις)
  - **τα δεδομένα εισόδου** (υδρολογικές χρονοσειρές, χαρακτηριστικά μεγέθη)
  - **τις τιμές των μεταβλητών ελέγχου** (άγνωστες παράμετροι ή μεταβλητές απόφασης που πρέπει να προσδιοριστούν)

⇓

Αβεβαιότητα ως προς την ακριβή πρόβλεψη της συμπεριφοράς του φυσικού συστήματος

Μεταβλητές ελέγχου και τύποι προβλημάτων

- Άγνωστα μεγέθη του μαθηματικού μοντέλου του συστήματος, που προσδιορίζονται μέσω **βελτιστοποίησης**, και αφορούν σε δύο τύπους προβλημάτων (Tsoukalas *et al.*, 2016):

1. Σε μοντέλα προσομοίωσης της **παρατηρημένης λειτουργίας** φυσικών συστημάτων αναφέρονται σε **παραμέτρους** των εξισώσεων του συστήματος, οι οποίες δεν μπορούν να προσδιοριστούν από μετρήσεις πεδίου, και εκτιμώνται έμμεσα, μέσω **βαθμονόμησης** (*αντίστροφο πρόβλημα βελτιστοποίησης*).

2. Σε μοντέλα προσομοίωσης της **μελλοντικής λειτουργίας** φυσικών ή τεχνητών συστημάτων αναφέρονται σε **μεταβλητές απόφασης** που σχετίζονται με τον σχεδιασμό ή τη διαχείριση του συστήματος, και εκτιμώνται με βελτιστοποίηση κάποιων κριτηρίων επίδοσης της λειτουργίας του (*ευθύ πρόβλημα βελτιστοποίησης*)

Αβεβαιότητα που σχετίζεται με τη διατύπωση και επίλυση του προβλήματος βελτιστοποίησης

Πηγές αβεβαιότητας

- **Απλοποιητικές παραδοχές** μοντέλου για κρίσιμες διεργασίες του συστήματος (δομικά σφάλματα μοντέλου – structural uncertainty)
- **Ευαισθησία στις αρχικές και οριακές συνθήκες** (χαοτικά συστήματα)
- **Ελλιπής γνώση** για κρίσιμες παραμέτρους του συστήματος
- **Στοχαστική φύση** και **χωροχρονική μεταβλητότητα** υδρομετεωρολογικών διεργασιών (π.χ. βροχή, εξατμοδιαπνοή, απορροή, άνεμος, ήλιος)
- **Σφάλματα και ανακρίβειες μετρήσεων**
- **Διαχρονική μεταβολή συστήματος** (λόγω εξωτερικών παραγόντων)
- **Αλλαγές στις αποφάσεις/πολιτική** και άρα στα **μέτρα επίδοσης**

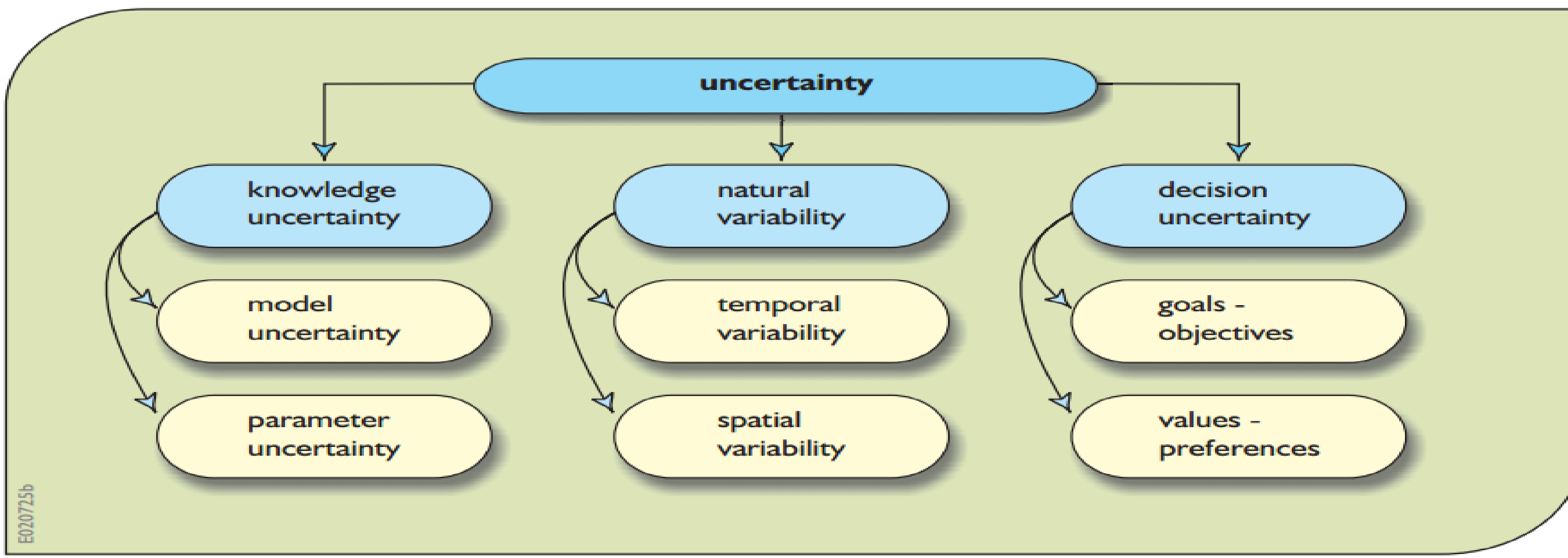

Δομικά σφάλματα μοντέλων

- Θεμελιώδης απαίτηση η απλούστερη δυνατή παραμετροποίηση ενός μοντέλου («**Αρχή της Φειδούς**»)
- Ένα μοντέλο είναι εξ ορισμού ελλιπές («**Αρχή Ελλιπούς Γνώσης**»)
- **Υπέρ-παραμετροποίηση:** υπερβολικά λεπτομερής δομή μοντέλου, με χρήση περισσότερων παραμέτρων από όσες επιβάλλει η πολυπλοκότητα του συστήματος και υποστηρίζουν τα διαθέσιμα δεδομένα μετρήσεων

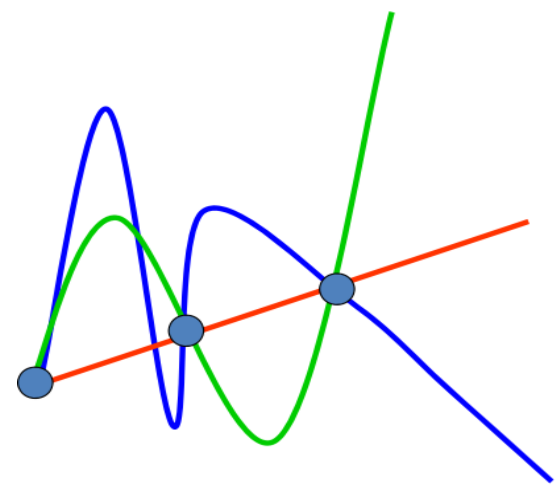

Αύξηση πολυπλοκότητας μοντέλου ⇒ Αύξηση παραμέτρων ⇒

Αύξηση πηγών σφαλμάτων και αβεβαιότητας στα αποτελέσματα

Η έννοια της παραμετροποίησης

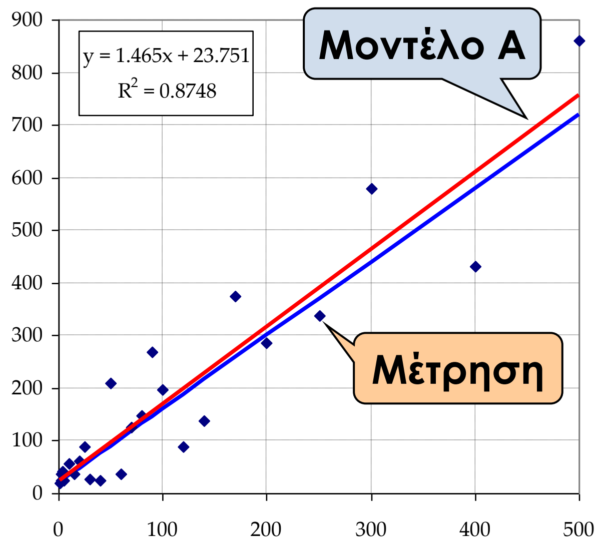

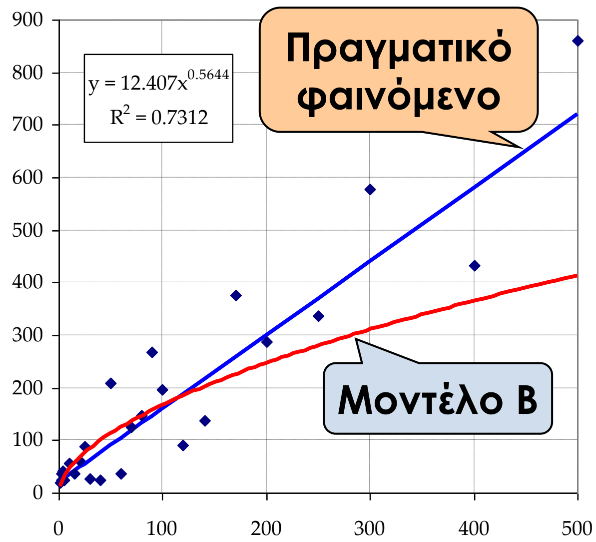

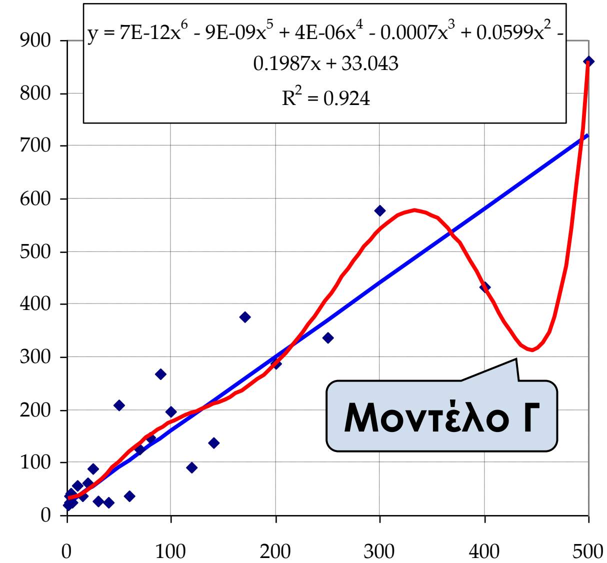

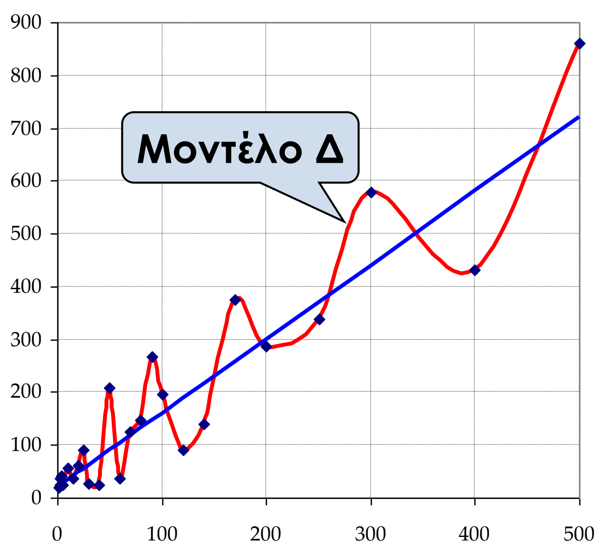

«Πραγματικό» φαινόμενο: $y = 1.4x + 20$

Μετρήσεις: $y_m = y + w$, όπου w τυχαία διαταραχή από κανονική κατανομή $N(0, \sigma)$, με διασπορά σ_y^2 ανάλογη του μετρούμενου μεγέθους y (σφάλμα μέτρησης)

Μοντέλο Α: γραμμικό, 2 παράμετροι, $r^2 = 0.875$

Μοντέλο Β: τύπου δύναμης, 2 παράμετροι, $r^2 = 0.731$

Μοντέλο Γ: πολυώνυμο 6ης τάξης, 7 παράμετροι, $r^2 = 0.924$

Μοντέλο Δ: μη γραμμικό μοντέλο «καρικατούρα», $n + 1$ παράμετροι για δείγμα n μετρήσεων, $r^2 = 1$

Αβεβαιότητα αρχικών συνθηκών

- Έστω σύστημα ενός ταμιευτήρα με σταθερή εισροή *I* = 10 και εκροή συνάρτηση του αποθέματος x, Q(x) = 0.2 $e^{0.3x}$.
- Το μοντέλο εξέλιξης του συστήματος θα είναι:

$$x_t = x_{t-1} + 10 - 0.2e^{0.3x_{t-1}}$$

- Θεωρούμε δυο σενάρια Α και Β με αρχικές συνθήκες: $x_A(0) = 4$ και $x_B(0) = 4.00004$
- **Θα εμπιστευόσασταν το μοντέλο για την πρόγνωση του αποθέματος μετά από 1000 χρονικά βήματα;**

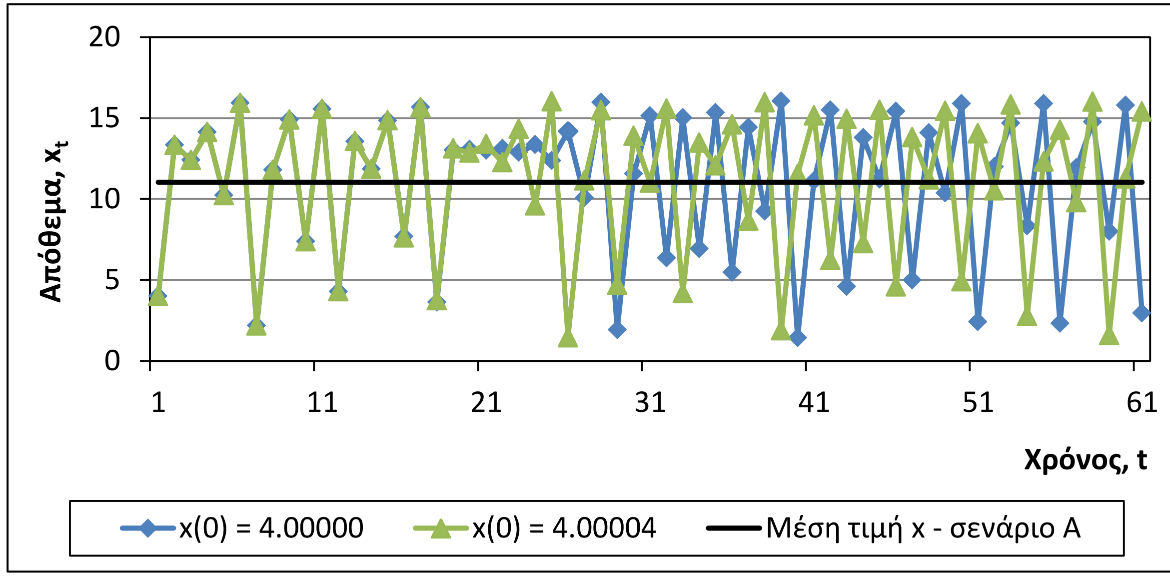

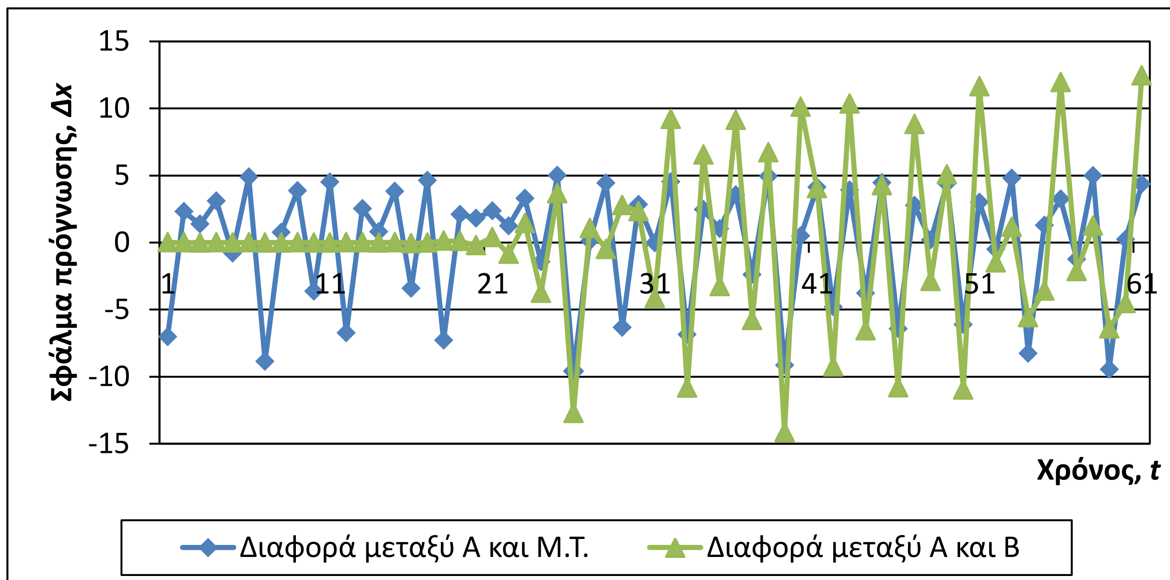

Κουτσογιάννης, 1996

Μεταβλητότητα υδρολογικών διεργασιών

- Χρήση ιστορικών δεδομένων (χρονοσειρές, συχνά, μικρού μήκους)
  - Η διαθέσιμη πληροφορία περιγράφει όλη τη στατιστική συμπεριφορά του φαινομένου;
  - Τα στατιστικά χαρακτηριστικά και η στοχαστική δομή των ιστορικών χρονοσειρών αντιπροσωπεύουν πλήρως τα μελλοντικά δεδομένα;
- Επίδραση στις παραμέτρους του μοντέλου (βαθμονόμηση) και άρα στην προγνωστική ικανότητα του μοντέλου.

Η ικανότητα του μοντέλου να προβλέπει τις μελλοντικές αποκρίσεις του συστήματος επηρεάζεται άμεσα από τις συνθήκες κάτω από τις οποίες το μοντέλο έχει βαθμονομηθεί.

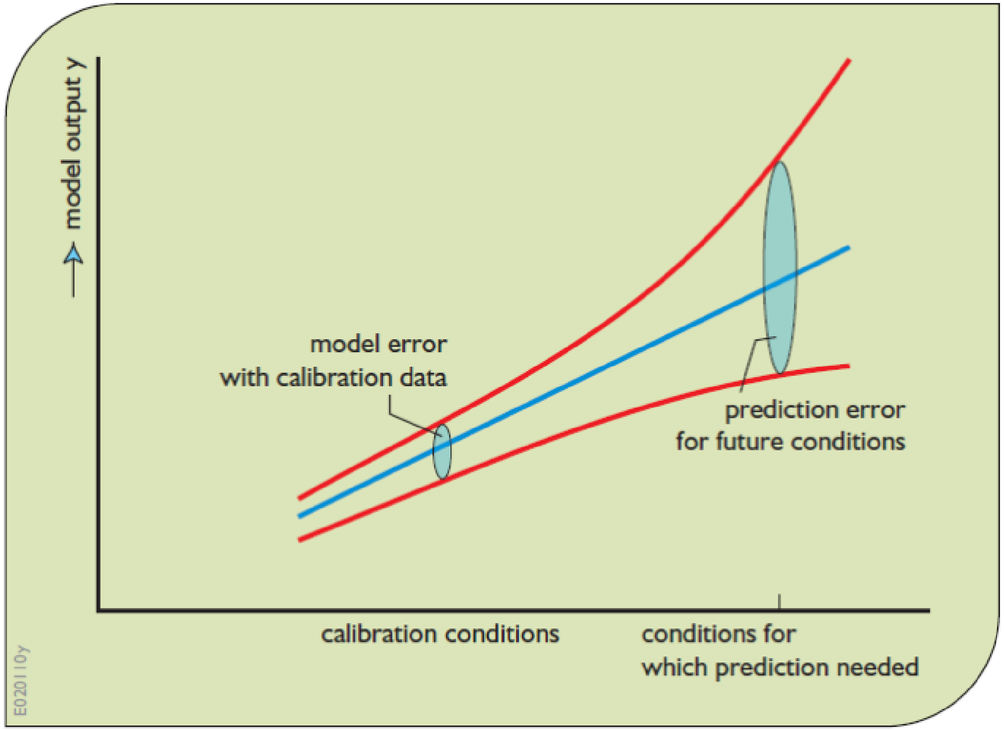

Αβεβαιότητα παραμέτρων

- Ορισμένες παράμετροι αντιμετωπίζονται ως σταθερές, ενώ στην πραγματικότητα περιγράφουν χρονικά μεταβαλλόμενα μεγέθη.

  ⇨ Εγγενής αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει όλες τις τυχαίες μεταβλητές

- Κατά τη βαθμονόμηση, διαφορετικά δείγματα και διαφορετικά κριτήρια οδηγούν σε διαφορετικά σύνολα παραμέτρων.

  ⇨ Διαφορετική συμπεριφορά μοντέλου, αποτελέσματα και προγνώσεις

- Διαφορετικά σύνολα παραμέτρων αποδίδουν παρόμοια επίδοση στη βελτιστοποίηση (συχνό στα υδρολογικά μοντέλα)

  ⇨ Μεγάλη αβεβαιότητα ως προς την πρακτική χρήση του μοντέλου ως εργαλείου λήψης αποφάσεων ή προγνώσεων

- Όλες οι πηγές σφαλμάτων και αβεβαιότητες του μοντέλου αλληλεπιδρούν κατά τρόπο μη ελεγχόμενο στη διαδικασία εκτίμησης των παραμέτρων (βαθμονόμηση).

Η βαθμονόμηση ως υπολογιστικό «παιγνίδι» ανακύκλωσης σφαλμάτων και αβεβαιοτήτων

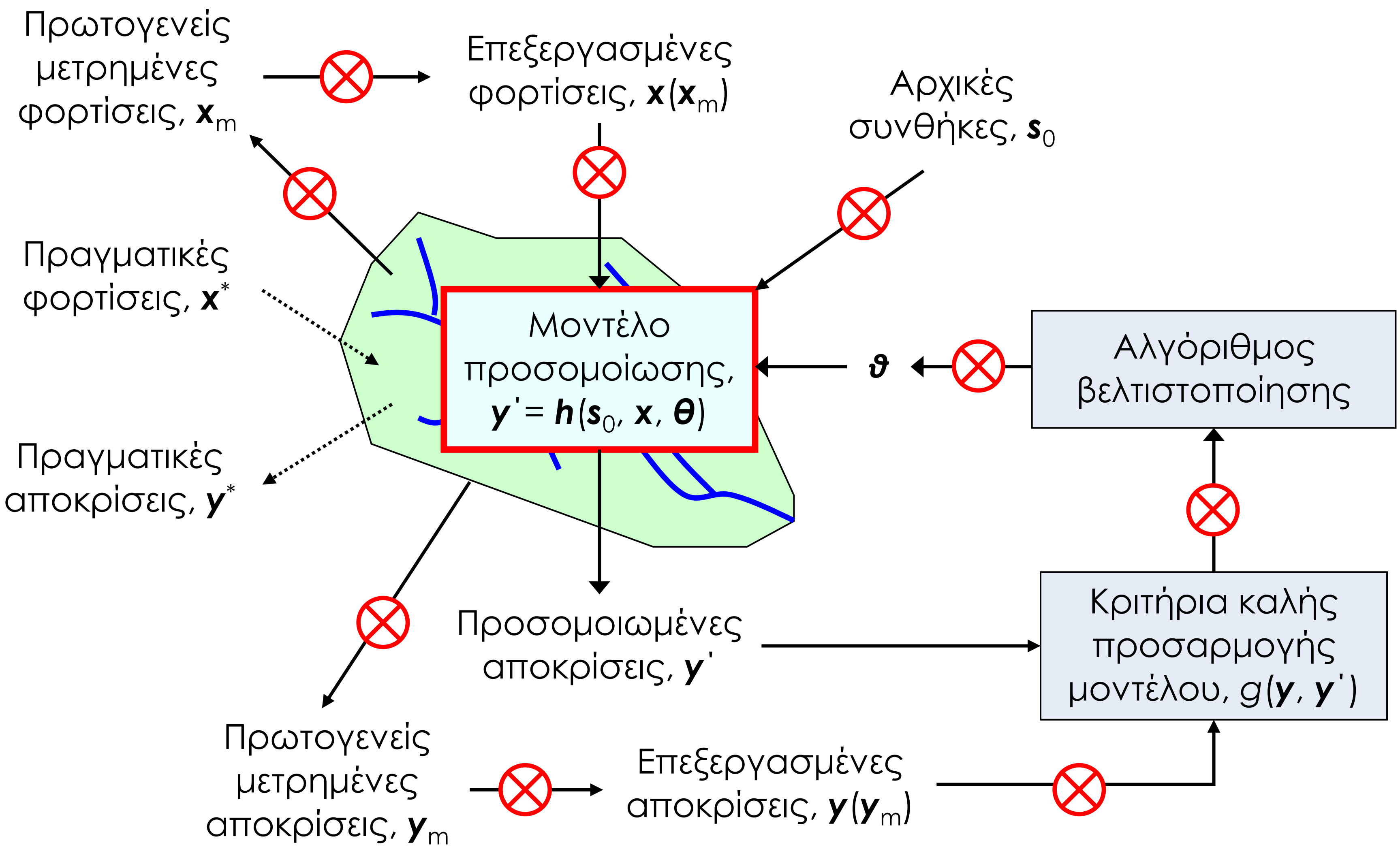

Ευστρατιάδης, 2008

Αβεβαιότητα λόγω εξωτερικών αλλαγών

- **Αλλαγή του συστήματος λόγω εξωτερικών παραγόντων** (π.χ. αύξηση πληθυσμού και άρα αύξηση της ζήτησης νερού)
  - Το τρέχον μοντέλο και η ρύθμισή του αντιπροσωπεύουν τις νέες συνθήκες; Αν όχι απαιτείται προσαρμογή στα νέα δεδομένα.
- **Αλλαγή στους στόχους, στις προτεραιότητες και στις αποφάσεις** (π.χ. αλλαγή κανόνων λειτουργίας φραγμάτων, ενσωμάτωση περιβαλλοντικών κανόνων (οικολογική παροχή), αλλαγή κανόνων καταμερισμού νερού)
  - Απαιτείται προσαρμογή των μέτρων επίδοσης και των κριτηρίων (στοχικών συναρτήσεων) στα νέα δεδομένα.
- **Οι μελλοντικές επιθυμίες και ανάγκες δεν ταυτίζονται με τις σημερινές**
  - Απαίτηση για εύρωστες και βιώσιμες λύσεις (αειφορική ανάπτυξη)

Αβεβαιότητα ως προς το πώς θα αντιδράσει το σύστημα στις νέες συνθήκες και αλλαγές.

Ανάλυση αβεβαιότητας

- **Στόχος:** η απόδοση κάποιας πιθανότητας σε κάθε γεγονός/απόκριση του μοντέλου (ανάλυση πιθανοτικής συμπεριφοράς μεταβλητών)

Αντιμετώπιση εισόδων και εξόδων ως τυχαίων μεταβλητών

Βασικό ερώτημα: Ποιές οι πιθανοτικές κατανομές των παραμέτρων εξόδου για συγκεκριμένες πιθανοτικές κατανομές δεδομένων εισόδου?

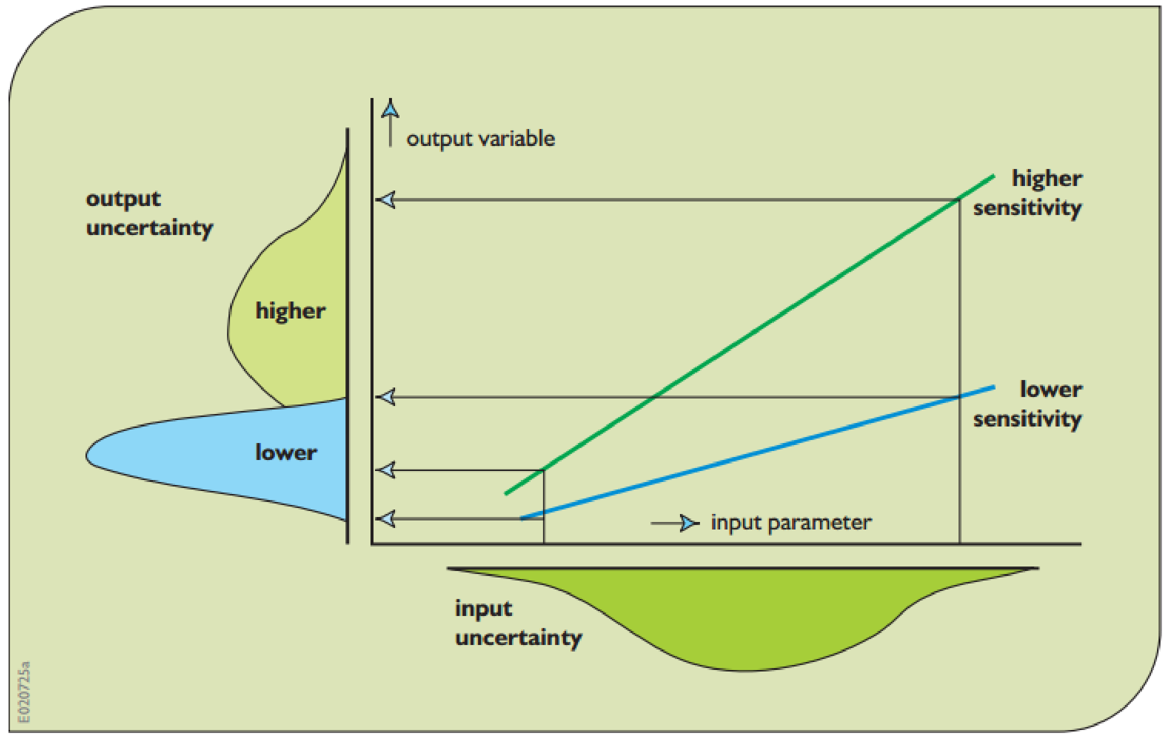

Χρήση **πιθανοτήτων και στατιστικής** για (α) την **ποσοτικοποίηση της αβεβαιότητας**, (β) **τεκμηρίωση αποφάσεων** και (γ) **εκτέλεση προβλέψεων για μελλοντικά γεγονότα**

Ποσοτικοποίηση αβεβαιότητας

- **Αρκεί ένα νούμερο ή ένα εύρος τιμών?**
- **Απαραίτητη η ταυτόχρονη παρουσίαση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων (π.χ. Ποιές οι συνέπειες που θα έχει η μείωση της αξιοπιστίας ενός συστήματος ύδρευσης?)**

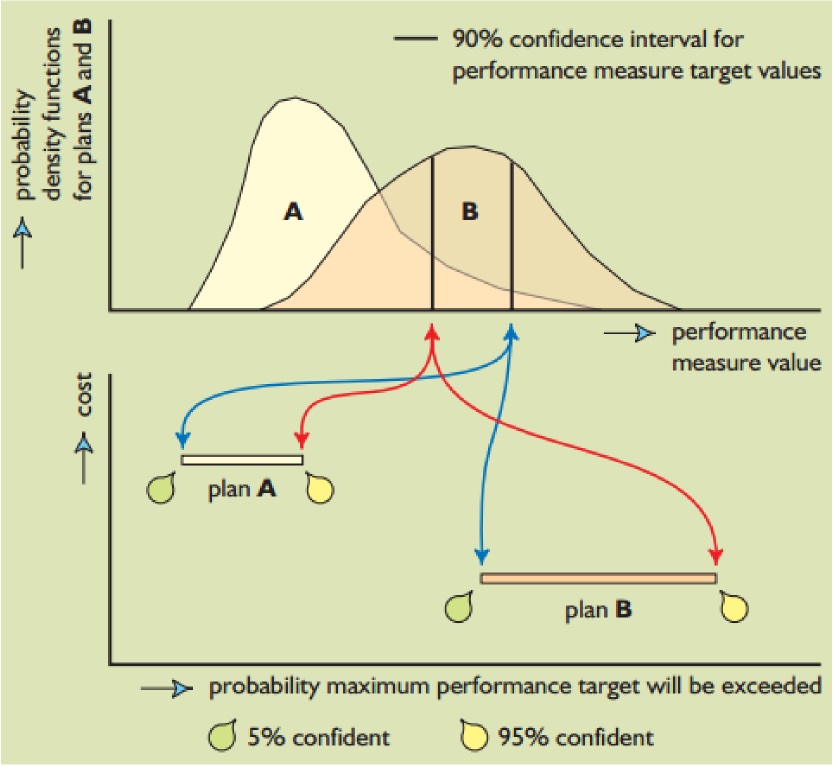

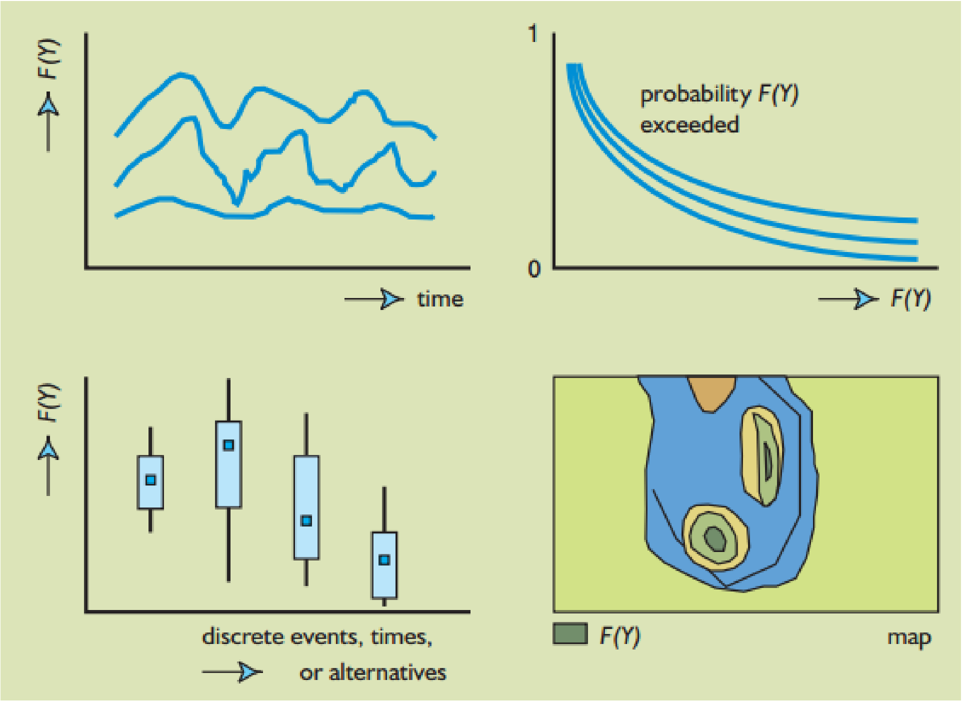

Η έννοια της στοχαστικής προσομοίωσης (μέθοδος Monte Carlo)

- Η ***μέθοδος Monte Carlo (ή μέθοδος στοχαστικής προσομοίωσης)*** είναι μια αριθμητική μέθοδος που στηρίζεται σε **επαναλαμβανόμενες τυχαίες δειγματοληψίες** για την επίλυση ενός προβλήματος (μελέτη συμπεριφοράς συστήματος), όταν δεν υπάρχει αναλυτική λύση.

- Αναπτύχθηκε από τον μαθηματικό Stanislaw Ulam (1946), στα πλαίσια του προγράμματος Manhattan, υπό την καθοδήγηση του Robert Oppenheimer.

- Τεκμηριώθηκε επιστημονικά με την κοινή δημοσίευση του Ελληνο-Αμερικανού μαθηματικού Nicolas Metropolis και του Ulam (1949).

- Σε προβλήματα υδατικών πόρων, η στοχαστική προσομοίωση άρχισε να χρησιμοποιείται από τη δεκαετία του 1970 (τα πρώτα βήματα έγιναν τη δεκαετία του 1950 – Barnes, 1954)

Αριθμητική ολοκλήρωση

- Κατά την αριθμητική ολοκλήρωση, το ολοκλήρωμα συνάρτησης μιας μεταβλητής στο διάστημα [*a*, *b*], σύμφωνα με τη μέθοδο του τραπεζίου, προσεγγίζεται από τη σχέση:

$$\int_a^b f(x)dx = \lim_{n\to\infty} \sum_{i=0}^{n} f(x_i)\Delta x$$

όπου *n* ένας θετικός ακέραιος, $\Delta x = (b - a)/2n$ το μήκος των διαστημάτων για τα ακραία σημεία ($i = 0$ και n) και $\Delta x = (b - a)/n$ για τα ενδιάμεσα και $x_i = a + i\Delta x$.

- Αντίστοιχα, για την ολοκλήρωση συνάρτησης *s* μεταβλητών, στο διάστημα $I^s = [0, 1]^s$ θα ισχύει:

$$\int_{I^s} f(x)dx \cong \sum_{i_1=0}^{n} \dots \sum_{i_s=0}^{n} \Delta x_{i_1} \dots \Delta x_{i_s} f\left(x_{i_1}, \dots, x_{i_s}\right)$$

- Σχηματίζεται ορθογώνιος κάναβος, με πλήθος κόμβων ίσο με $N = (n+1)^s$
- **Το υπολογιστικό σφάλμα είναι συνάρτηση της διάστασης *s*, $O(n^{-2}) = O(N^{-2/s})$**
- **Για δεδομένο σφάλμα, το πλήθος κόμβων *N* αυξάνει εκθετικά με τη διάσταση *s***

Αριθμητική ολοκλήρωση Monte Carlo [1]

- Έστω ότι ζητείται το ολοκλήρωμα $I = \int_0^1 g(x)dx$

- Για τον υπολογισμό του ολοκληρώματος αρκεί να βρούμε μια τ.μ. $\underline{x}$ της οποίας η μέση τιμή θα είναι ίση με το ολοκλήρωμα της $g(x)$.

- Έστω $\underline{x}$ τ.μ. ομοιόμορφα κατανεμημένη στο [0, 1] με σ.π.π $f(x)$. Η αναμενόμενη τιμή της $g(\underline{x})$ στο διάστημα [0, 1] θα είναι:

$$E_X[g(\underline{x})] = \int_0^1 g(x)f(x)dx = \int_0^1 g(x)dx$$

- Έστω ότι λαμβάνουμε τυχαίο δείγμα x_i, i=1, …,n από ομοιόμορφη κατανομή στο [0, 1]. Από τον **νόμο των μεγάλων αριθμών** θα ισχύει:

$$E_X[g(\underline{x})] = \lim_{n\to\infty} \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n} g(x_i)$$

- Άρα το ολοκλήρωμα θα προσεγγίζεται μέσω τυχαίων δειγματοληψιών από τη σχέση:

$$\widehat{I_n} = \int_0^1 g(x)dx \approx \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n} g(x_i)$$

Τυχαία επιλογή *n* κόμβων με συντελεστές βάρους 1/*n*.

Αριθμητική ολοκλήρωση Monte Carlo [2]

- Το προσεγγιστικό ολοκλήρωμα είναι και αυτό τ.μ. με διασπορά που εκτιμάται από το τυχαίο δείγμα ως:

$$v_n(\widehat{I_n}) = \frac{1}{n^2}\sum_{i=1}^{n}(g(x_i) - (\widehat{I_n}))^2$$

- Το **υπολογιστικό σφάλμα** της μεθόδου είναι $\sigma_g n^{-1/2}$, όπου σ_g η τυπική απόκλιση της συνάρτησης.

- **Το υπολογιστικό σφάλμα είναι ανεξάρτητο της διάστασης s *και ελαττώνεται με ρυθμό* $n^{-1/2}$**

- **Για s > 4, η ολοκλήρωση Monte Carlo είναι προτιμότερη από την αριθμητική**

- **Για s > 20, η ολοκλήρωση Monte Carlo είναι η μόνη εφικτή**

Αλγόριθμος ολοκλήρωσης Monte Carlo

- Παράγουμε n τυχαίους $x_1, x_2, \ldots, x_n \sim U(0, 1)$
- Υπολογίζουμε την $g(x)$ σε κάθε σημείο x_i
- Υπολογίζουμε τη μέση τιμή $\hat{\mu} = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n} g(x_i)$

Αριθμητική ολοκλήρωση Monte Carlo [3]

- Να υπολογιστεί μέσω Monte Carlo δειγματοληψίας το ολοκλήρωμα:

$$\int_0^1 [\cos(50x) + \sin(20x)]^2 dx$$

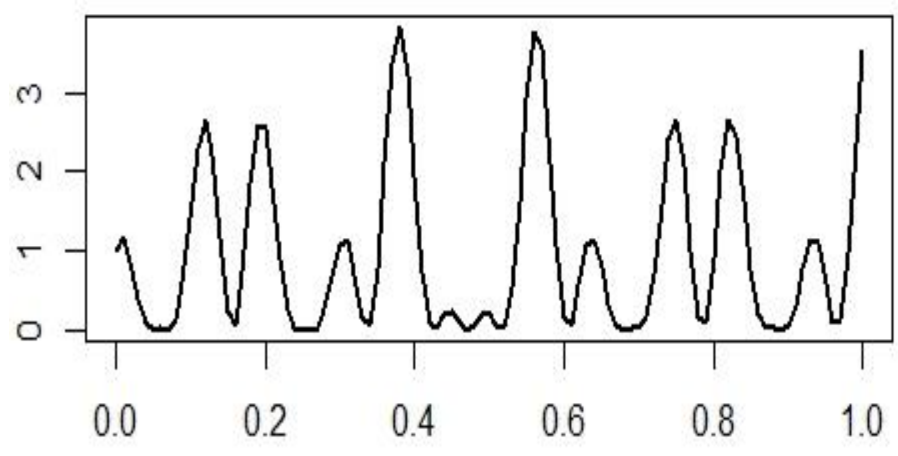

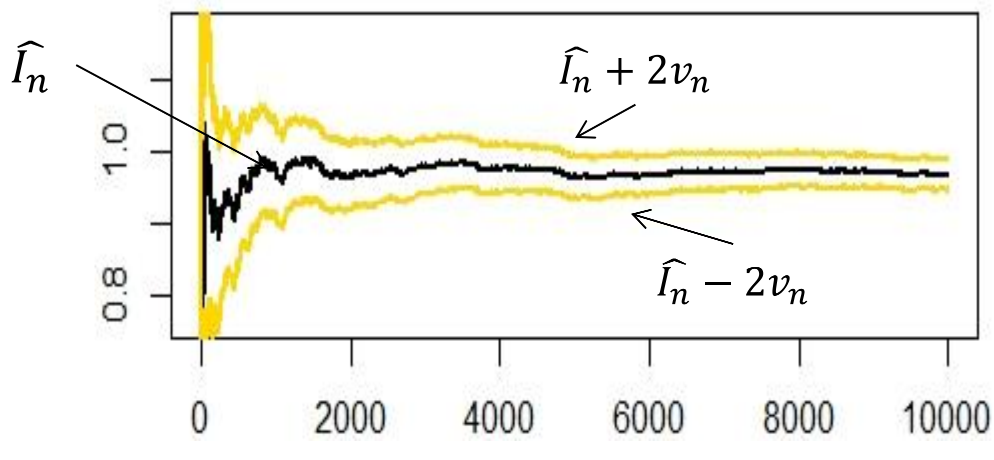

Πλήθος τυχαίων σημείων n

Προσομοίωση Monte Carlo και αβεβαιότητα μοντέλων

- **Σε κάθε επανάληψη:**
  - Οι παράμετροι εισόδου επιλέγονται τυχαία από συγκεκριμένη κατανομή **(πώς έχει προκύψει η κατανομή;)**
  - Υπολογίζονται οι έξοδοι του μοντέλου και τα μέτρα επίδοσης
- Η διαδικασία επαναλαμβάνεται πολλές φορές και προκύπτει η **εμπειρική κατανομή των παραμέτρων εξόδου.**
- **Διαχείριση υδρολογικής αβεβαιότητας:** χρήση συνθετικών χρονοσειρών από στοχαστικό μοντέλο προσομοίωσης

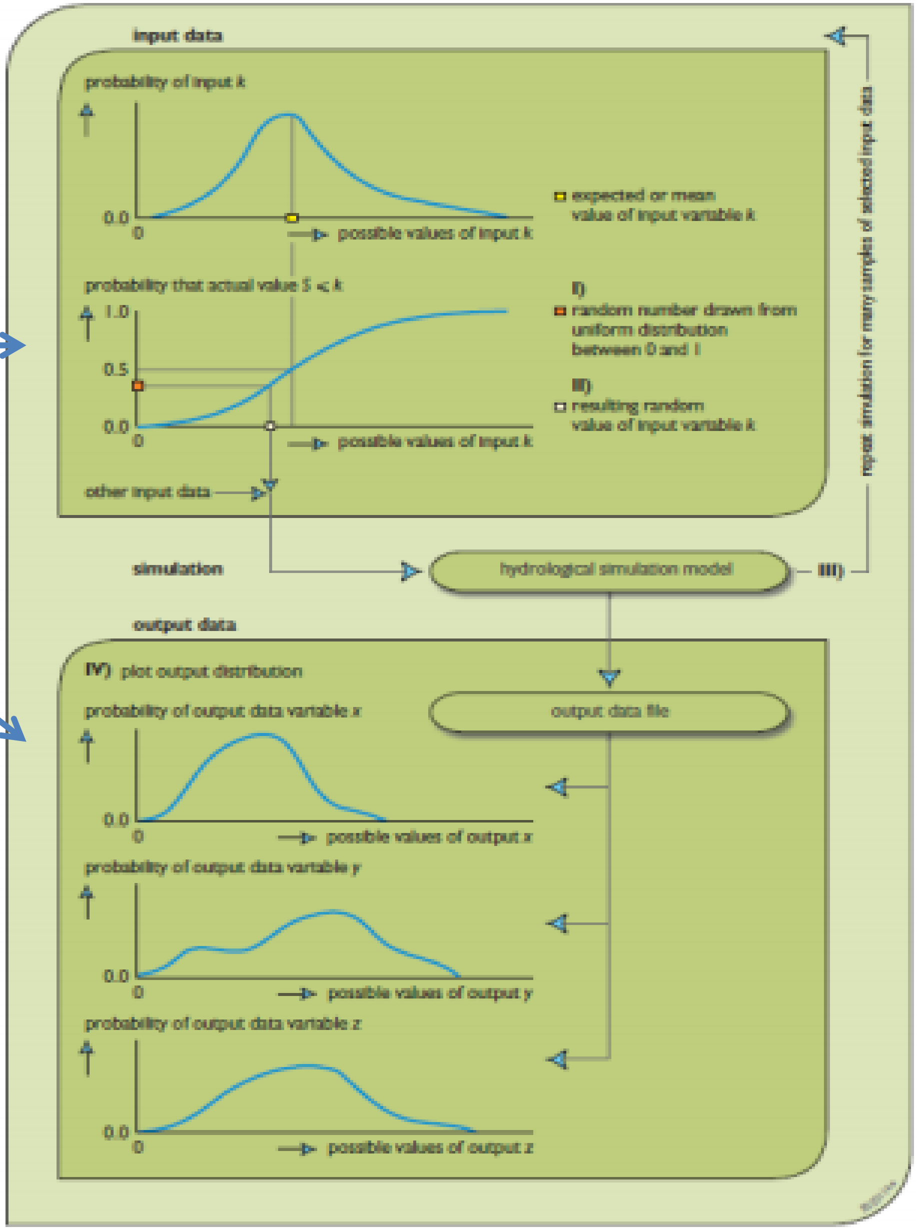

Monte Carlo και ορθολογική μέθοδος

- **Ορθολογική μέθοδος**

  Εκτίμηση πλημμυρικής αιχμής με την προϋπόθεση ότι σε βροχές που παρουσιάζουν ομοιόμορφη ένταση και κατανομή στη λεκάνη, η μέγιστη απορροή εμφανίζεται όταν στην έξοδο της λεκάνης φθάσει νερό από όλα τα σημεία της.

  - Για την εμφάνιση μέγιστης αιχμής θα πρέπει η διάρκεια βροχόπτωσης να είναι ίση με το χρόνο συγκέντρωσης της λεκάνης.

- **Εκτίμηση πλημμυρικής αιχμής:**

$$Q = 0.278 * c * i * A$$

  όπου Q(m^3/s): παροχή αιχμής, c: συντελεστής απορροής, i(mm/hr): ένταση βροχής για χρόνο συγκέντρωσης t_c, A(km^2): επιφάνεια λεκάνης.

- **Κλασσική (ντετερμινιστική) προσέγγιση:**
  - Επιλογή συγκεκριμένης τιμής για τον συντελεστή απορροής c (π.χ. πίνακες ΟΜΟΕ-ΑΣΥΕΟ)
  - Εκτίμηση χρόνου συγκέντρωσης t_c (π.χ. σχέσεις Giandotti, Kirphic, SCS)
  - Υπολογισμός έντασης βροχής i (από όμβριες καμπύλες για δεδομένη περίοδο επαναφοράς T και για διάρκεια $d = t_c$)
  - Εκτίμηση μιας παροχής αιχμής Q για κάθε περίοδο επαναφοράς T

Παράδειγμα: ορθολογική μέθοδος

- Να εκτιμηθεί με την ορθολογική μέθοδο η παροχή αιχμής που αντιστοιχεί σε περιόδους επαναφοράς από T = 2 έως 1000 χρόνια. Τα δεδομένα εισόδου είναι:
  - Επιφάνεια λεκάνης A = 10 km^2
  - Μέσος χρόνος συγκέντρωσης: t_c = 1.0 h (= d)
  - Μέσος συντελεστής απορροής: c = 0.40
  - Όμβρια καμπύλη: $i = 36.1\ T^{0.106}\ (d+0.196)^{-0.794}$

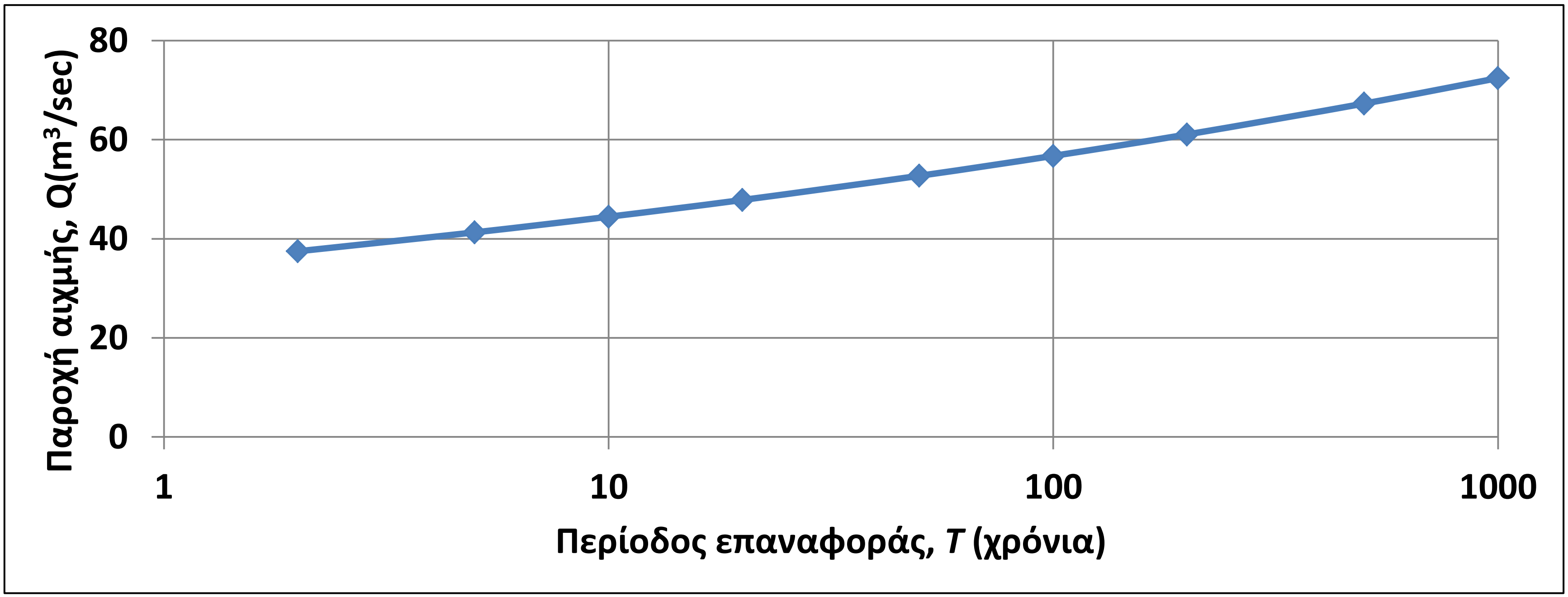

Αβεβαιότητες παραμέτρων

- **Χρόνος συγκέντρωσης t_c:** Διαφορετικές προσεγγίσεις αποδίδουν εντελώς διαφορετικές εκτιμήσεις της τιμής του t_c.
- **Ένταση βροχής *i*:** Προκύπτει από όμβριες καμπύλες οι οποίες αποτελούν απλοποιημένα στατιστικά μοντέλα που έχουν προκύψει από ιστορικά βροχομετρικά δεδομένα (συνήθως μικρού μήκους).
- **Συντελεστής απορροής c:** Προκύπτει από απλές εκτιμήσεις λαμβάνοντας υπόψη μόνο ένα μέρος των παραγόντων που τον διαμορφώνουν (ανάγλυφο, διηθητικότητα, φυτοκάλυψη).

- Ανάλυση και **ποσοτικοποίηση των παραπάνω πηγών αβεβαιότητας** μέσω της αντιμετώπισης των παραμέτρων ως **τυχαίων μεταβλητών** με συγκεκριμένη πιθανοτική κατανομή
- Γνωρίζοντας την κατανομή της κάθε παραμέτρου μπορούμε να παράξουμε τυχαίους αριθμούς ώστε να κατασκευάσουμε την κατανομή των παροχών αιχμής για κάθε περίοδο επαναφοράς

Συνδυασμός MC και ορθολογικής μεθόδου

❑ Monte Carlo προσομοίωση:

- ➢ Παράμετροι από κανονική κατανομή , $c \sim N(0.40,\ 0.10)$ και $t_c \sim N(1.0,\ 0.25)$
- ➢ Για δεδομένη περίοδο επαναφοράς T, παράγονται με τυχαίο τρόπο 1000 σετ παραμέτρων c και t_c, και κατασκευάζεται η εμπειρική κατανομή της παροχής Q
- ➢ Για κάθε περίοδο επαναφοράς T προσαρμόζεται μια στατιστική κατανομή για την προσομοίωση των παροχών αιχμής

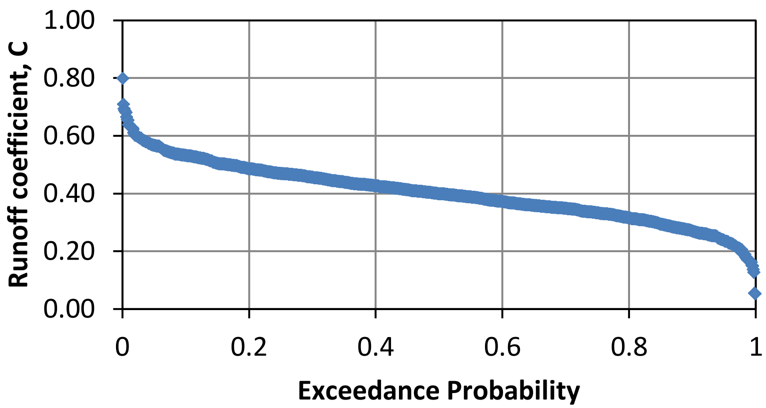

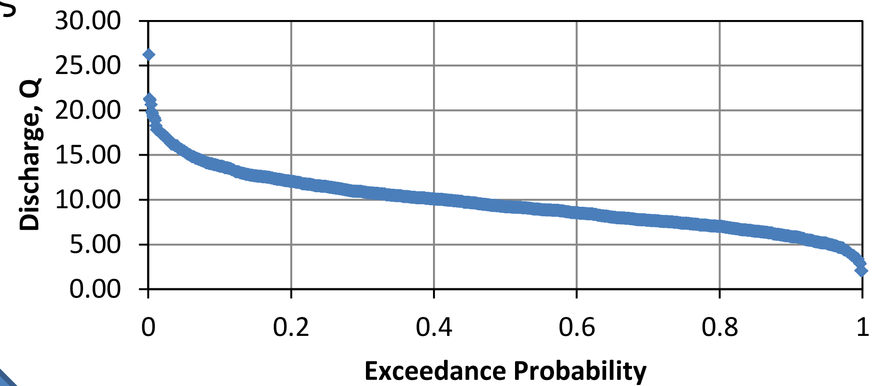

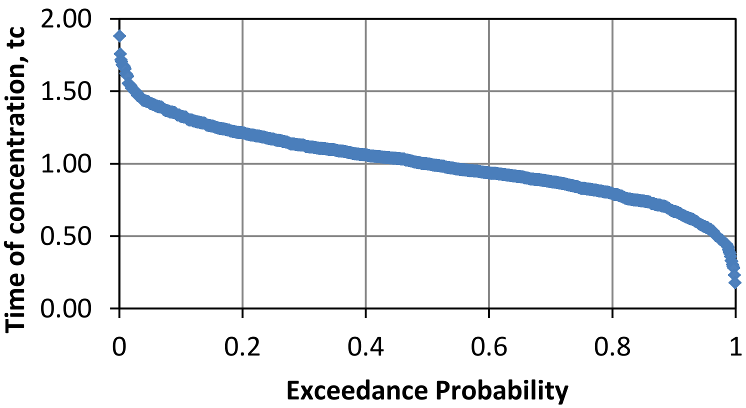

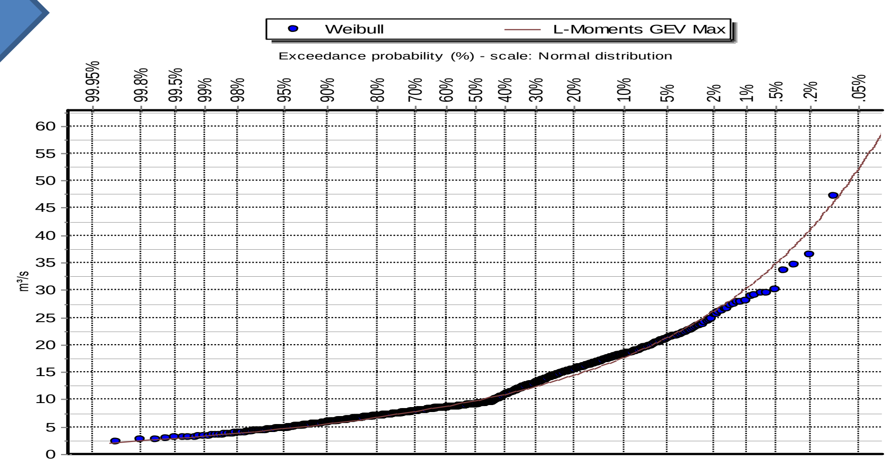

Μεταβλητότητα vs. αβεβαιότητα

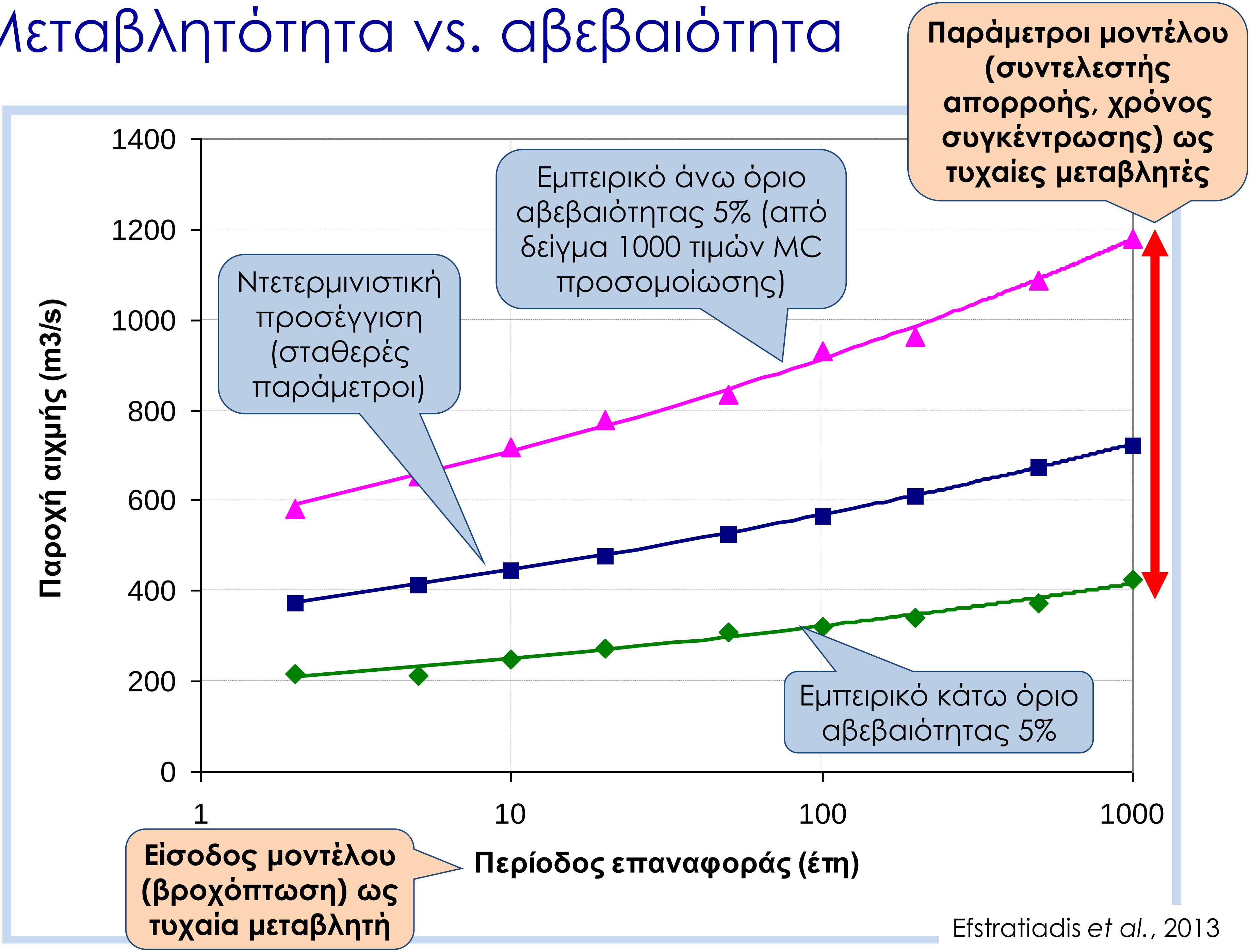

Efstratiadis *et al.*, 2013

Αδυναμίες κλασσικών τεχνικών Monte Carlo

- Παραγωγή τιμών (ή συνδυασμούς τιμών) μη συνεπείς («λογικές») με τη φύση του προβλήματος
  - Απαίτηση για συνεχή έλεγχο των τυχαίων σημείων με βάση τους περιορισμούς του προβλήματος και απόρριψη των μη συνεπών συνόλων
- **Μεγάλος υπολογιστικός φόρτος** για την παραγωγή μεγάλου πλήθους τυχαίων σημείων και τον υπολογισμό των αποτελεσμάτων με χρήση του μοντέλου
- Για μικρά δείγματα, **κίνδυνος κατασκευής μη αντιπροσωπευτικής εμπειρικής κατανομής** για τα αποτελέσματα (συγκέντρωση μεγάλου όγκου πληροφορίας για ένα μέρος της κατανομής και λίγης πληροφορίας για ένα άλλο) **– clustering of input parameters –**

Quasi-Monte Carlo Methods: Συνδυασμός Monte Carlo προσομοίωσης με προσδιοριστικές τεχνικές για την επιτάχυνση της διαδικασίας

Quasi-Monte Carlo μέθοδοι

- Οι **quasi-Monte Carlo** τεχνικές παρέχουν **μεγαλύτερη ομοιομορφία** από μια τυχαία ακολουθία και συνεπώς **μεγαλύτερη ταχύτητα σύγκλισης**
- Χρησιμοποιούν **quasi-τυχαίους αριθμούς**, που είναι **ντετερμινιστικοί**, με συσχετίσεις μεταξύ των σημείων για την ομοιόμορφη κάλυψη του χώρου

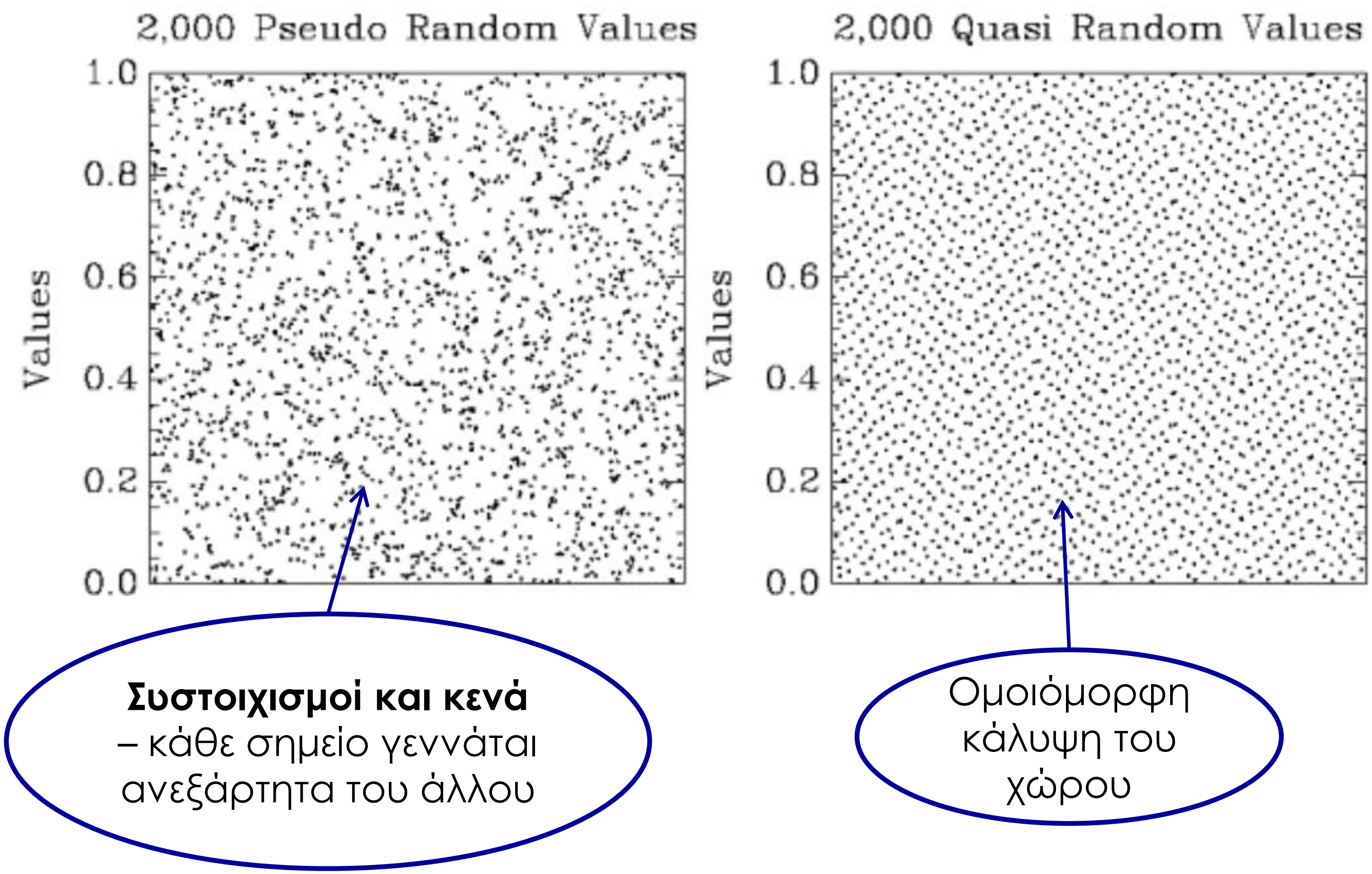

Latin Hypercube δειγματοληψία

- **Στρωματοποιημένη (stratified) δειγματοληψία** χωρίς επανατοποθέτηση
- Ο αλγόριθμος «θυμάται» τις περιοχές (διαστήματα πιθανοτήτων) που έχει γίνει παραγωγή τυχαίων αριθμών και δεν τις ξαναχρησιμοποιεί.
- Εγγυάται πιστότερη αναπαραγωγή της κατανομής, με μικρότερο αριθμό επαναλήψεων από την κλασική μέθοδο Monte Carlo.

Αλγόριθμος Latin Hypercube Sampling (LHS)

- Η κατανομή της παραμέτρου εισόδου χωρίζονται σε *n* ισοπίθανα τμήματα, όπου *n* το πλήθος των επαναλήψεων που θα πραγματοποιηθούν
- Επιλέγεται με τυχαίο τρόπο ένα διάστημα (n_{k-1}, n_k) από τα συνολικά n διαθέσιμα
- Εκτελείται τυχαία δειγματοληψία από το επιλεγμένο διάστημα
- Η διαδικασία επαναλαμβάνεται αφαιρώντας τα διαστήματα που έχουν χρησιμοποιηθεί ήδη

McKay et al, 1979

Multivariate Latin Hypercube Sampling

Στην περίπτωση πολυμεταβλητής ανάλυσης γίνεται ομαδοποίηση των παραμέτρων με τυχαίο τρόπο για τον υπολογισμό της κατανομής των παραμέτρων εξόδου.

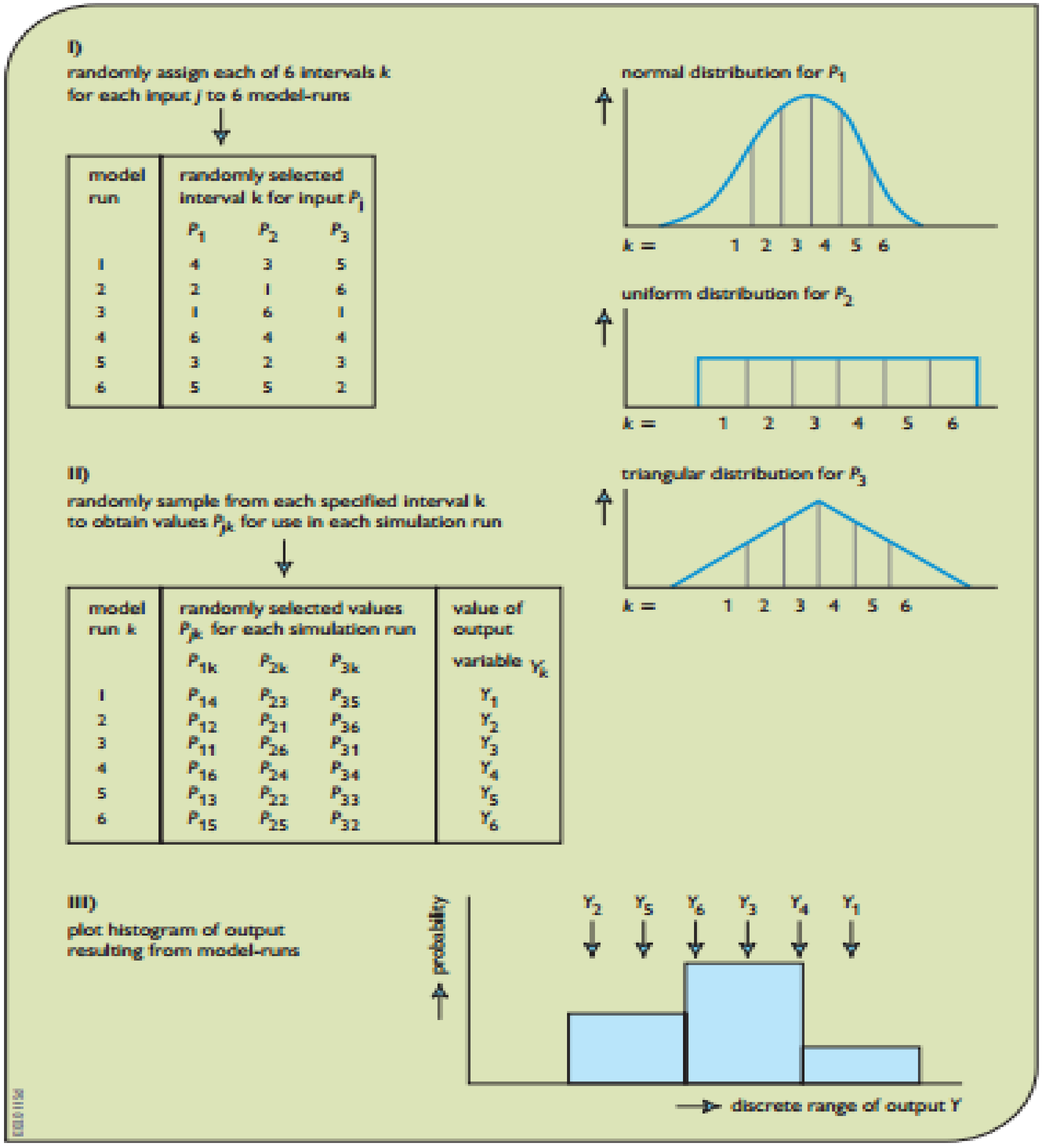

Αναφορές και περαιτέρω πηγές [1]

- Box, G.E.P., and G.M. Jenkins, Time series analysis, forecasting and control, Holden Day, 1970.
- Bras, R. L., and I. Rodriguez-Iturbe, Random functions and hydrology, Addison-Wesley, USA, 1985.
- Efstratiadis, A., A. D. Koussis, D. Koutsoyiannis, and N. Mamassis, Flood design recipes vs. reality: can predictions for ungauged basins be trusted?, Natural Hazards and Earth System Sciences, 14, 1417–1428, 2014.
- Efstratiadis, A., and D. Koutsoyiannis, One decade of multiobjective calibration approaches in hydrological modelling: a review, Hydrological Sciences Journal, 55(1), 58–78, 2010.
- Efstratiadis, A., I. Nalbantis, and D. Koutsoyiannis, Hydrological modelling of temporally-varying catchments: Facets of change and the value of information, Hydrological Sciences Journal, 60(7-8), 1438–1461, doi:10.1080/02626667.2014.982123, 2015.
- Feldman R. M., and Valdez-Flores C., Applied probability and stochastic processes, Boston, 1996
- Grigg, N. S., Water Resources Management, McGraw-Hill, New York, 1996.
- Hurst, H. E., Long term storage capacities of reservoirs, Trans. ASCE, 116, 776-808, 1951.
- Kottegoda, N. T., Stochastic Water Resources Technology, Macmillan Press, London, 1980.
- Koutsoyiannis, D., A brief introduction to probability, Department of Water Resources and Environmental Engineering – National Technical University of Athens, Athens, 2014.
- Koutsoyiannis, D., A Monte Carlo approach to water management (solicited), European Geosciences Union General Assembly 2012, Geophysical Research Abstracts, Vol. 14, Vienna, 3509, European Geosciences Union, 2012.
- Koutsoyiannis, D., and A. Economou, Evaluation of the parameterization-simulation-optimization approach for the control of reservoir systems, Water Resources Research, 39 (6), 1170, doi:10.1029/2003WR002148, 2003.
- Koutsoyiannis, D., Climate change, the Hurst phenomenon, and hydrological statistics, Hydrological Sciences Journal, 48 (1), 3–24, 2003.

Αναφορές και περαιτέρω πηγές [2]

- Koutsoyiannis, D., Encolpion of stochastics: Fundamentals of stochastic processes, Department of Water Resources and Environmental Engineering – National Technical University of Athens, Athens, 2013. (http://itia.ntua.gr/en/docinfo/1317/)
- Koutsoyiannis, D., Reliability concepts in reservoir design, Water Encyclopedia, Vol. 4, Surface and Agricultural Water, J. H. Lehr and J. Keeley, 259–265, Wiley, New York, 2005.
- Koutsoyiannis, D., The Hurst phenomenon and fractional Gaussian noise made easy, Hydrological Sciences Journal, 47(4), 573-595, 2002.
- Koutsoyiannis, D., A generalized mathematical framework for stochastic simulation and forecast of hydrologic time series, Water Resources Research, 36(6), 1519-1533, 2000.
- Loucks, D.P., E. van Beek, J.R. Stedinger, J.P.M. Dijkman, Water Resources Systems Planning and Management, An Introduction to Methods, Models and Applications, Studies and Reports in Hydrology, UNESCO Publishing, 680 pages, Paris, 2005.
- Mays, L. W., and Y.-K. Tung, Hydrosystems Engineering and Management, McGraw-Hill, New York, 1992.
- Papoulis, A., Probability and Statistics, Prentice-Hall, 1990.
- Ripley, B. D., Stochastic Simulation, Wiley, New York, 1987.
- Rippl, W., The capacity of storage reservoirs for water supply, Proc. Inst. Civil Eng., 71, 270-278, 1883.
- Robert, C. P., and G. Casella, Introducing Monte Carlo Methods with R, Springer, 2009.
- Ross, S. M., Introduction to probability and statistics for engineers and scientists, San Diego, 2000.
- Tsoukalas, I., P. Kossieris, A. Efstratiadis, and C. Makropoulos, Surrogate-enhanced evolutionary annealing simplex algorithm for effective and efficient optimization of water resources problems on a budget, Environmental Modelling and Software, 77, 122–142, 2016.

Αναφορές και περαιτέρω πηγές [3]

- Ευστρατιάδης, Α., Μη γραμμικές μέθοδοι σε πολυκριτηριακά προβλήματα βελτιστοποίησης υδατικών πόρων, με έμφαση στη βαθμονόμηση υδρολογικών μοντέλων, Διδακτορική διατριβή, 391 σελίδες, Τομέας Υδατικών Πόρων και Περιβάλλοντος – Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, Φεβρουάριος 2008.
- Κουτσογιάννης, Δ., Σημειώσεις Διαχείρισης Υδατικών Πόρων - Μέρος 1, Τομέας Υδατικών Πόρων, Υδραυλικών και Θαλάσσιων Έργων – Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, 2007.
- Κουτσογιάννης, Δ., Σημειώσεις Στοχαστικών Μεθόδων στους Υδατικούς Πόρους, Έκδοση 4, 100 σελίδες, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, 2013.
- Κουτσογιάννης, Δ., και Θ. Ξανθόπουλος, Τεχνική Υδρολογία, Έκδοση 3, 418 σελίδες, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Αθήνα, 1999.

Παράρτημα: Βασικά στοιχεία πιθανοτήτων και στατιστικής

Τυχαία πειράματα και τυχαίες μεταβλητές

- **Τυχαίο πείραμα:** Λήψη διαφορετικών αποτελεσμάτων, ακόμα και όταν αυτό επαναλαμβάνεται κάτω από τις ίδιες συνθήκες κάθε φορά.

  ⇒ **Αβεβαιότητα ως προς την έκβαση του πειράματος**

  π.χ. ρίψη ζαριού, ρίψη νομίσματος, επιλογή φύλου από τράπουλα

- Το **σύνολο** των δυνατών αποτελεσμάτων καλείται **δειγματικός χώρος** Ω του τυχαίου πειράματος.

- **Θεωρία πιθανοτήτων:** απόδοση κάποιας πιθανότητας σε κάθε δυνατή έκβαση του πειράματος (ποσοτικοποίηση μέσω ενός αριθμού που λαμβάνει τιμές στο διάστημα [0, 1]).

- **Τυχαία μεταβλητή** (τ.μ.) $\underline{x}$ είναι μια **συνάρτηση** που αντιστοιχεί σε κάθε δυνατό αποτέλεσμα έναν πραγματικό αριθμό x. Αντιπροσωπεύει ταυτόχρονα το σύνολο του δειγματικού χώρου.

Αξιωματικός ορισμός πιθανότητας (Kolmogorov, 1933)

- Έστω Ω δειγματικός χώρος τυχαίου πειράματος. Σε κάθε ενδεχόμενο A αναθέτουμε έναν αριθμό $P(A)$ τον οποίο αποκαλούμε ***πιθανότητα του ενδεχομένου*** A. Αυτός ο αριθμός επιλέγεται έτσι ώστε να ικανοποιεί τις εξής τρεις συνθήκες:
  - $P(A) \geq 0$, για κάθε ενδεχόμενο $A \in \Omega$
  - $P(\Omega) = 1$
  - αν $A \cap B = \{\emptyset\}$, δηλαδή Α και Β **ασυμβίβαστα** ενδεχόμενα, τότε:

    $$P(A \cup B) = P(A) + P(B)$$
- **Ο παραπάνω ορισμός δεν καθορίζει συγκεκριμένη έκφραση για τον υπολογισμό της πιθανότητας του ενδεχομένου *A*. Θέτει τις συνθήκες που πρέπει να ικανοποιεί η συνάρτηση P(*A*).**
- Από τα παραπάνω προκύπτουν τα εξής:
  - $P(\emptyset) = 0$
  - $P(A') = 1 - P(A)$
  - Εάν $B \subseteq A$ τότε $P(A) \geq P(B)$
- Κανόνας της πρόσθεσης: $P(A \cup B) = P(A) + P(B) - P(A \cap B)$

Συνάρτηση κατανομής

- **Συνάρτηση κατανομής (σ.κ.):**

$$F_{\underline{x}}(\mathrm{x}) = P\left(\underline{x} \leq \mathrm{x}\right)$$

Πρακτικά: Πιθανότητα η τ.μ. να είναι μικρότερη ή ίση της δεδομένης τιμής x.

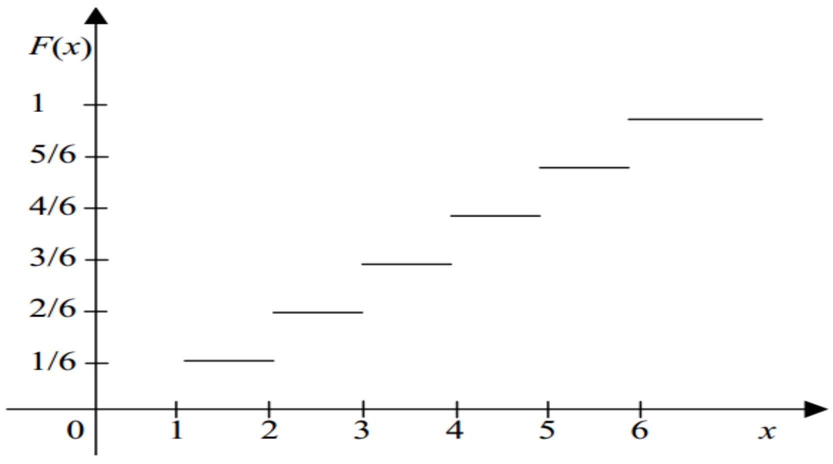

- **Πιθανότητα υπέρβασης:**

$$\overline{F}_{\underline{x}}(\mathrm{x}) = P\left(\underline{x} \geq \mathrm{x}\right) = 1 - F_{\underline{x}}(\mathrm{x})$$

- **Συνάρτηση πυκνότητας πιθανότητας**

$$f_{\underline{x}}(x) = \frac{dF_{\underline{x}}(x)}{dx}$$

Πρακτικά: Πιθανότητα η διακριτή τ.μ. $\underline{\mathrm{x}}$ να λάβει τιμή ίση με x.

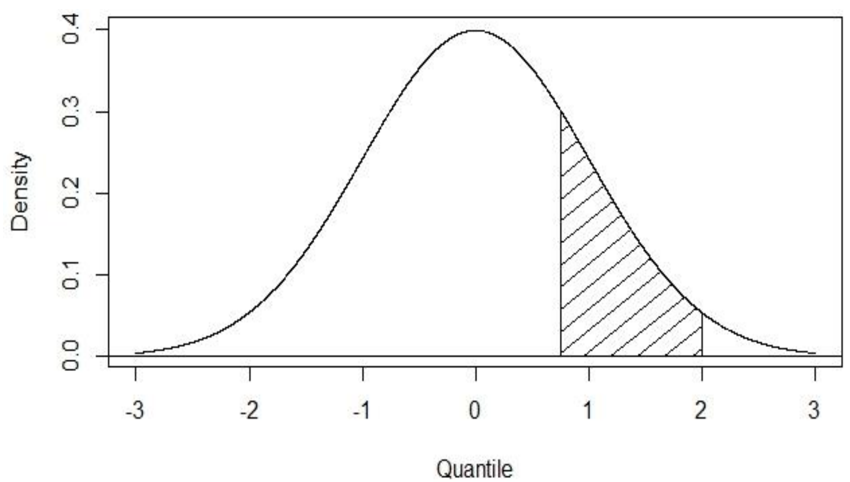

Περίοδος επαναφοράς

- Ως **περίοδος επαναφοράς**, *T*, μιας δεδομένης τιμής x της τ.μ. $\underline{x}$ ορίζεται ο **μέσος** αριθμός χρονικών διαστημάτων που μεσολαβεί μεταξύ δυο διαδοχικών εμφανίσεων της τ.μ. με μέγεθος μεγαλύτερο ή ίσο της τιμής x.

$$T = \frac{1}{P(\underline{x} > x)} = \frac{1}{F_{1_{\underline{x}}}(x)} = \frac{1}{1 - F_{\underline{x}}(x)}$$

- **Διακινδύνευση** – πιθανότητα να παρατηρηθεί μέσα σε *n* έτη τιμή x της τ.μ. $\underline{x}$ με περίοδο επαναφοράς *T*.

$$R = 1 - (1 - \frac{1}{T})^{n}$$

Βασική προϋπόθεση για την ισχύ των παραπάνω σχέσεων είναι η ύπαρξη στοχαστικής ανεξαρτησίας μεταξύ των γεγονότων.

Το ποσοστημόριο x_p

- Οποιοδήποτε σημείο x_p τέτοιο ώστε:

$$P(\underline{x} < x_p) \leq p \leq P(\underline{x} \leq x_p)$$

  λέγεται *p*-ποσοστημόριο ή ποσοστιαίο σημείο της τ.μ. $\underline{x}$ ή της κατανομής της.

- Όταν η τ.μ. $\underline{x}$ είναι συνεχής, το *p*-ποσοστημόριο είναι κάθε σημείο x_p που ικανοποιεί την εξίσωση $F_{\underline{x}}(x_p) = p \Longrightarrow x_p = F_{\underline{x}}^{-1}(p)$.

- Το *p*-ποσοστημόριο για $p = 0.50$ λέγεται διάμεσος, ενώ για $p = 0.25$ και $p = 0.75$ τα σημεία λέγονται πρώτο και τρίτο τεταρτημόριο.

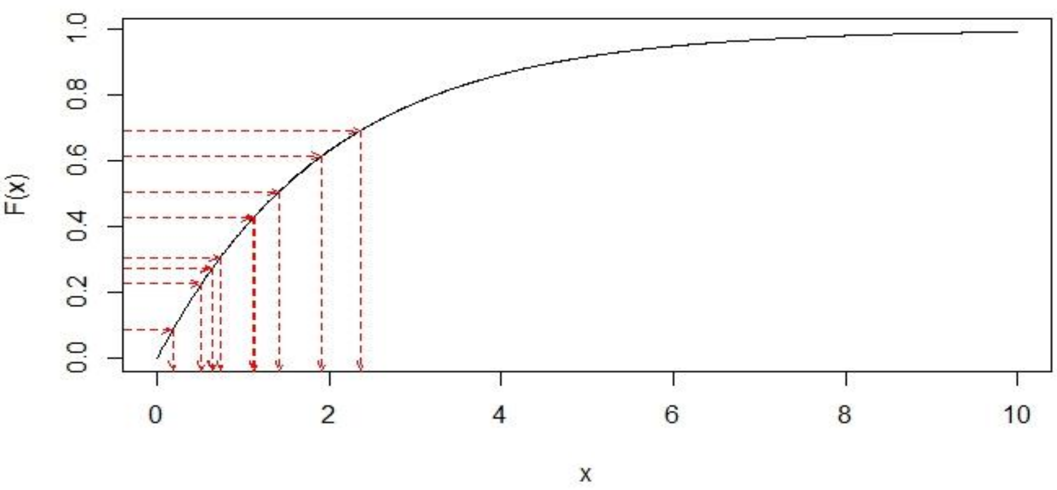

Στατιστική ανάλυση

- **Αντικείμενο στατιστικής ανάλυσης: Εξαγωγή συμπερασμάτων** για ένα πληθυσμό βάσει ενός δείγματος μετρήσεων ή παρατηρήσεων.

1. Λήψη δείγματος μεγέθους $N_Δ$ από πληθυσμό μεγέθους $N_Π$ ($N_Δ < N_Π$)
2. Επεξεργασία πληροφορίας – στατιστική ανάλυση
   - Δειγματικές ροπές (μέση τιμή, διασπορά, συντελεστής ασυμμετρίας και κύρτωσης)
   - Συνοπτικά χαρακτηριστικά διατεταγμένου δείγματος (ελάχιστη και μέγιστη τιμή, διάμεσος, άνω και κάτω τεταρτημόριο, διατεταρτημοριακό πλάτος)
   - Εμπειρικές συναρτήσεις κατανομής και πιθανότητας
3. Προσαρμογή θεωρητικών κατανομών
   - Επιλογή κατάλληλης κατανομής και εκτίμηση των παραμέτρων της
   - Έλεγχος καλής προσαρμογής
4. Εξαγωγή συμπερασμάτων για τον πληθυσμό
   - Τι πιθανότητα έχει η εμφάνιση κάποιου γεγονότος που δεν ανήκει στο δείγμα?
   - Σε τι τιμή αντιστοιχεί μια δεδομένη πιθανότητα?

Ιστογράμματα συχνοτήτων

- Κλιμακωτή συνάρτηση που ορίζεται από τη σχέση:

$$\widehat{f_X}(x) = \frac{n_i}{n\Delta}, \qquad c_i \leq x \leq c_{i+1}\ \gamma\iota\alpha\ i = 1, \dots, k$$

όπου k το πλήθος διαστημάτων, μεγέθους Δ, στα οποία έχει χωριστεί το δείγμα.

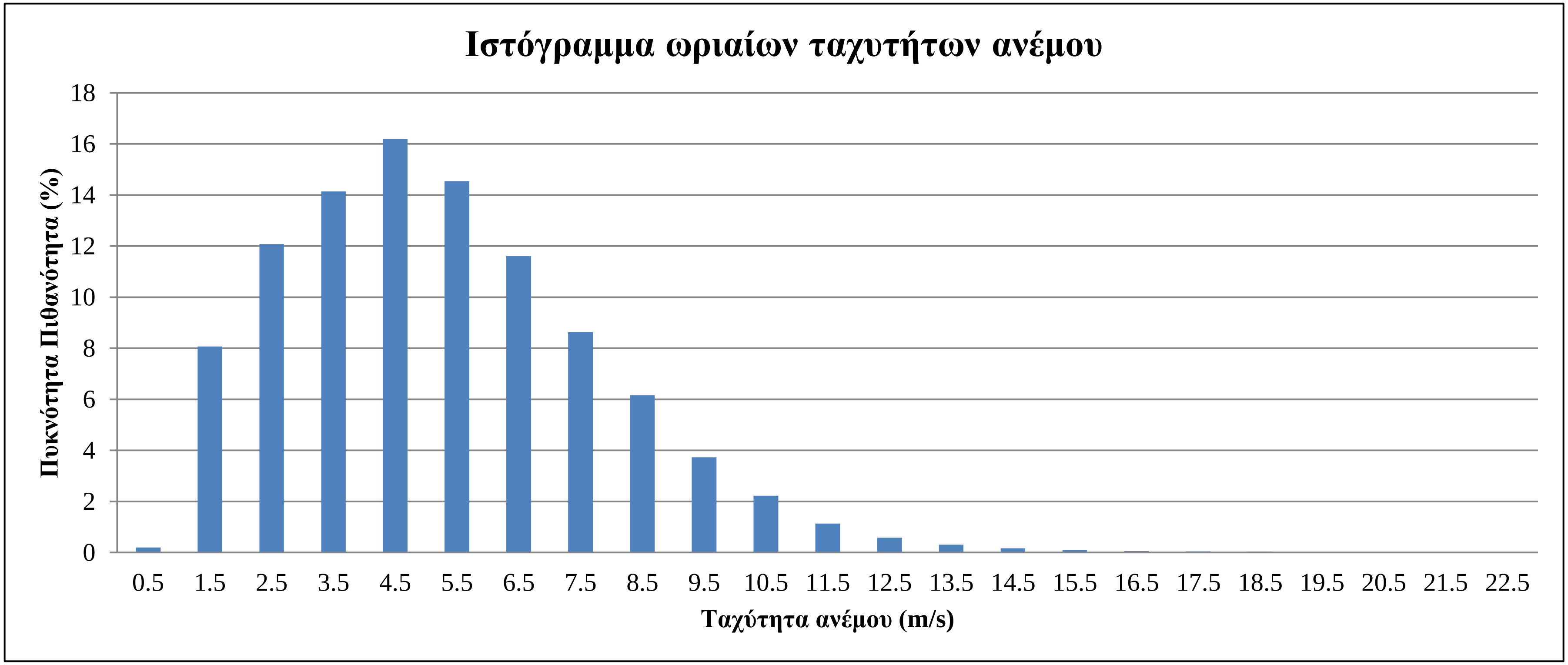

Εμπειρική συνάρτηση κατανομής

- Κλιμακωτή συνάρτηση που ορίζεται από τη σχέση:

$$\widehat{F_X}(x) = \frac{n_{\mathrm{x}}}{n}$$

όπου n_X το πλήθος των σημείων του δείγματος που είναι μικρότερα ή ίσα με την τιμή x, και *n* το συνολικό πλήθος του δείγματος.

- Για την αμερόληπτη εκτίμηση της πιθανότητας υπέρβασης χρησιμοποιείται συχνά η κατάταξη Weibull, σύμφωνα με την οποία:

$$\widehat{F_X}(x) = \frac{n_x}{n+1}$$

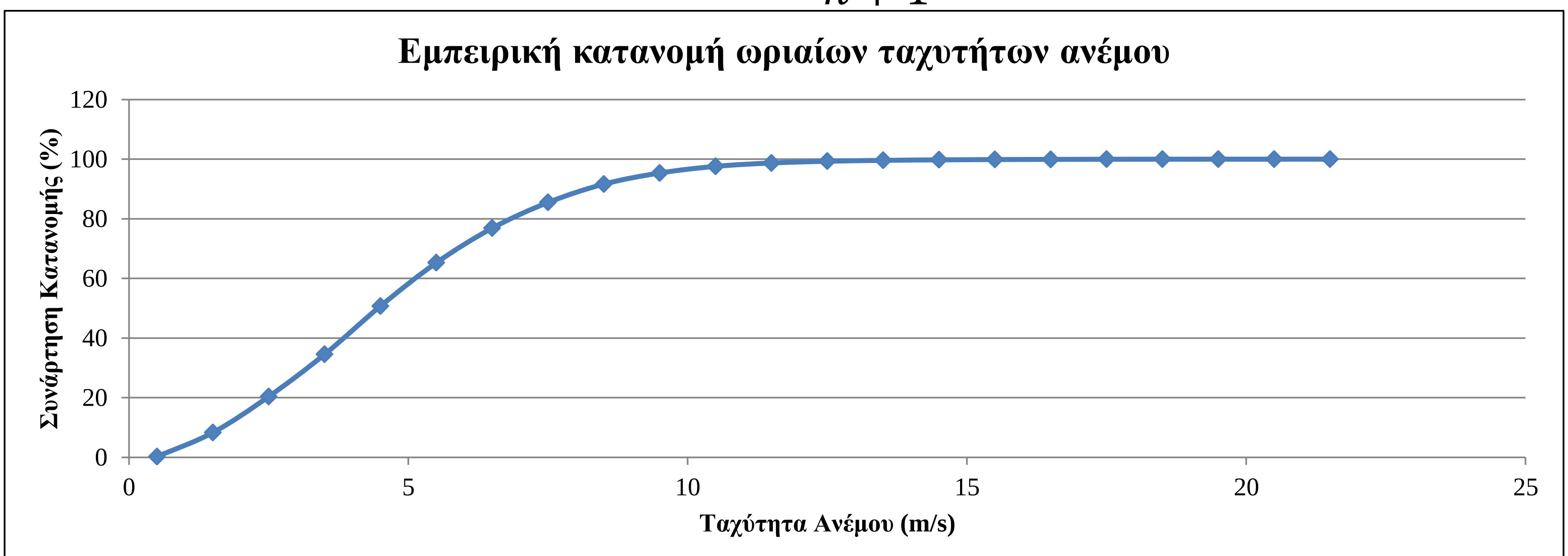

Τυχαίοι αριθμοί

- Μια ακολουθία αριθμών x_i λέγεται **ακολουθία τυχαίων αριθμών** δεδομένης κατανομής $F(x)$ αν αποτελεί δείγμα της τ.μ. $\underline{x}$, η οποία έχει συνάρτηση κατανομής $F(x)$.

- **Άμεση λύση:** Αν $F^{-1}(\ )$ η αντίστροφη συνάρτηση της σ.κ. $F(x)$, και u_i διαδοχικοί ομοιόμορφοι τυχαίοι αριθμοί στο διάστημα (0, 1), τότε οι αριθμοί

$$w_i = F^{-1}(u_i)$$

  αποτελούν όρους ακολουθίας τυχαίων αριθμών με σ.κ. $F(x)$.

  - Εφαρμογή εφόσον υπολογίζεται αναλυτικά η $F^{-1}(\ )$.

- Η γέννηση των τυχαίων αριθμών γίνεται μέσω ενός αλγορίθμου, συνήθως αναδρομικού, που μπορεί να παράγει οσουσδήποτε όρους τυχαίας ακολουθίας.
  - Συνήθως, ντετερμινιστική διαδικασία που εξαρτάται από μια αρχική τιμή **(σπόρος αλγορίθμου)**. Λόγω αυτού οι τυχαίοι αριθμοί συχνά ονομάζονται «ψευδοτυχαίοι».
  - Η γεννήτρια μπορεί να παράγει μεγάλο αλλά σίγουρα πεπερασμένο πλήθος τυχαίων αριθμών. Πάνω από κάποιο όριο γίνεται επανάληψη των ίδιων αριθμών, δηλαδή η ακολουθία είναι σίγουρα **περιοδική**.

Γεννήτριες «ψευδοτυχαίων» αριθμών

- Η βάση των περισσότερων γεννητριών τυχαίων αριθμών είναι η ομοιόμορφη κατανομή στο διάστημα [0, 1].
  - Γεννώνται οι ακέραιοι αριθμοί από τον αναδρομικό αλγόριθμο:

    $$q_i = (kq_{i-1} + c)\ mod\ m$$

    όπου *k*, *c* και *m* κατάλληλες ακέραιες σταθερές (π.χ. $k = 69069$, $c = 1$, $m = 2^{32}$ ή $k = 7^5$, $c = 0$, $m = 2^{31} - 1$ (Ripley, 1987, σελ. 39), οι αποτελούν τυχαίους αριθμούς ομοιόμορφα κατανεμημένους στο διάστημα [1, *m* – 1].
  - Υπολογίζεται η ακολουθία τυχαίων αριθμών u_i με ομοιόμορφη κατανομή στο διάστημα [0, 1] από τον τύπο:

    $$u_i = \frac{q_i}{m}$$

- Στη βιβλιογραφία υπάρχει πλήθος μεθοδολογιών για τη παραγωγή τυχαίων αριθμών από διάφορες κατανομές
- Ένας πιο πρόσφατος και αποτελεσματικός αλγόριθμος είναι ο *Mersenne twister* (http://en.wikipedia.org/wiki/Mersenne_twister)
- Η διαδικασία γέννησης τυχαίων αριθμών είναι γνωστή και ως **δειγματοληψία *Monte Carlo***.

Παραγωγή τυχαίων αριθμών στο Excel

- **Συνάρτηση rand():** Παράγει τυχαίους αριθμούς από **ομοιόμορφη κατανομή** στο διάστημα [0,1].
- **Συνάρτηση norminv(rand(),α,β):** Παράγει τυχαίους αριθμούς από **κανονική κατανομή** με **μέση τιμή α και τυπική απόκλιση β**.
- **Συνάρτηση gammainv(rand(),α,β):** Παράγει τυχαίους αριθμούς από **γάμμα κατανομή** με **παράμετρο α και παράμετρο β**.

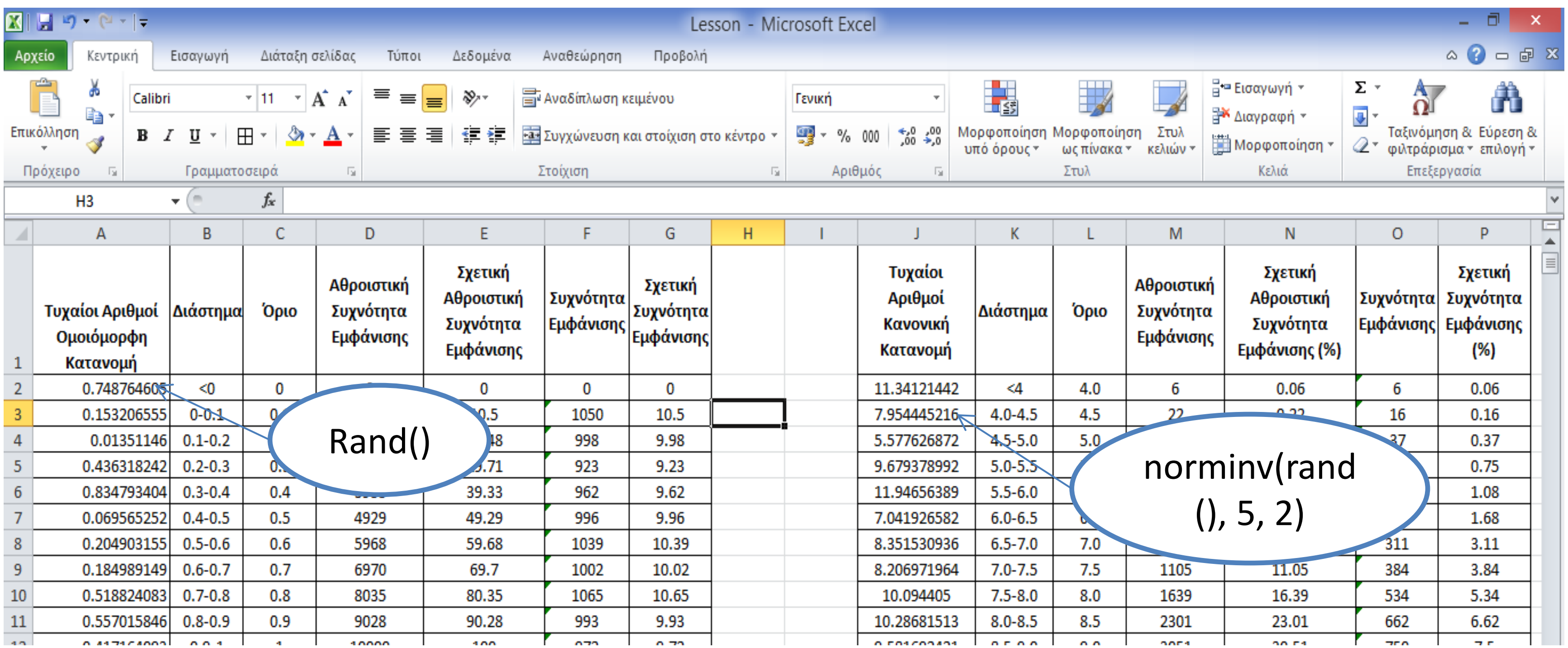

	A: Τυχαίοι Αριθμοί Ομοιόμορφη Κατανομή	B: Διάστημα	C: Όριο	D: Αθροιστική Συχνότητα Εμφάνισης	E: Σχετική Αθροιστική Συχνότητα Εμφάνισης	F: Συχνότητα Εμφάνισης	G: Σχετική Συχνότητα Εμφάνισης
2	0.748764605	<0	0	[illegible]	0	0	0
3	0.153206555	0-0.1	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1050	10.5
4	0.01351146	0.1-0.2	[illegible]	[illegible]	[illegible]	998	9.98
5	0.436318242	0.2-0.3	[illegible]	[illegible]	[illegible]	923	9.23
6	0.834793404	0.3-0.4	0.4	[illegible]	39.33	962	9.62
7	0.069565252	0.4-0.5	0.5	4929	49.29	996	9.96
8	0.204903155	0.5-0.6	0.6	5968	59.68	1039	10.39
9	0.184989149	0.6-0.7	0.7	6970	69.7	1002	10.02
10	0.518824083	0.7-0.8	0.8	8035	80.35	1065	10.65
11	0.557015846	0.8-0.9	0.9	9028	90.28	993	9.93

	J: Τυχαίοι Αριθμοί Κανονική Κατανομή	K: Διάστημα	L: Όριο	M: Αθροιστική Συχνότητα Εμφάνισης	N: Σχετική Αθροιστική Συχνότητα Εμφάνισης (%)	O: Συχνότητα Εμφάνισης	P: Σχετική Συχνότητα Εμφάνισης (%)
2	11.34121442	<4	4.0	6	0.06	6	0.06
3	7.954445216	4.0-4.5	4.5	22	[illegible]	16	0.16
4	5.577626872	4.5-5.0	5.0	[illegible]	[illegible]	37	0.37
5	9.679378992	5.0-5.5	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	0.75
6	11.94656389	5.5-6.0	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1.08
7	7.041926582	6.0-6.5	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1.68
8	8.351530936	6.5-7.0	7.0	[illegible]	[illegible]	311	3.11
9	8.206971964	7.0-7.5	7.5	1105	11.05	384	3.84
10	10.094405	7.5-8.0	8.0	1639	16.39	534	5.34
11	10.28681513	8.0-8.5	8.5	2301	23.01	662	6.62

Παραγωγή τυχαίων αριθμών στο Matlab [1]

- **rand(m, n):** Παράγει πίνακα $m \times n$, με τυχαίους αριθμούς από **ομοιόμορφη κατανομή** στο διάστημα [0,1].

- **normrnd(mu, sigma, m, n):** Παράγει πίνακα $m \times n$, με τυχαίους αριθμούς από **κανονική κατανομή** με **μέση τιμή mu και τυπική απόκλιση sigma**.

- **gamrnd(A,B,m,n,...):** Παράγει πίνακα $m \times n$, με τυχαίους αριθμούς από **γάμμα κατανομή** με **παράμετρο σχήματος A και παράμετρο κλίμακας B**. **H μέση τιμή της κατανομής γάμμα είναι A/B, ενώ η διασπορά A/B^2.**

- Για άλλες στατιστικές κατανομές δείτε:

  http://www.mathworks.com/help/stats/functionlist.html

Παραγωγή τυχαίων αριθμών στο Matlab [2]

- **mvnrnd(MU, SIGMA, n):** Παράγει πίνακα *m* × *n*, με τυχαίους αριθμούς από **κανονική κατανομή *m* μεταβλητών**, όπου:
  - MU: διάνυσμα 1 × *m με τις μέσες τιμές κάθε μεταβλητής*
  - SIGMA: πίνακας συσχετίσεων *m* × *m με μοναδιαία στοιχεία στη διαγώνιο και τους συντελεστές συσχέτισης στις υπόλοιπες θέσεις*
- Παράδειγμα – Παραγωγή 1000 ζευγών τυχαίων αριθμών [x, y] με μέση τιμή [50, 20] και τυπική απόκλιση [10, 5], από κανονική κατανομή με συντελεστή συσχέτισης 0.8.

```
r = mvnrnd([0,0],[1,0.8;0.8,1],1000);

x = 50 + r(:,1)*10;

y = 20 + r(:,2)*5;

R = [x,y];

corr(R);
```